

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**STRUKTURA TRHU, TYPY KONKURENCE A
ANTIMONOPOLNÍ POLITIKA V ČR A EU**

Autor práce: Michal Žemlička

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinované

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1 Cíl a metodika bakalářské práce	7
2 Trh	9
2.1 Členění trhu	10
2.2 Funkce trhů (cen na trhu)	11
2.3 Tržní mechanismus	12
2.3.1 Tržní selhání	13
3 Struktura trhu	14
3.1 Charakter dokonalé konkurence	15
3.2 Charakteristika tržních struktur nedokonalé konkurence	16
3.3 Příčiny vzniku nedokonalé konkurence.....	19
3.4 Důsledky existence monopolu na trhu a jeho regulace	20
4 Typy konkurence	23
5 Antimonopolní politika	25
5.1 Teoretická východiska antimonopolní politiky	25
5.1.1 Klasický liberalismus a svobodná soutěž	25
5.1.2 Ordoliberalismus.....	26
5.1.3 Monetarismus.....	26
5.1.4 Nová klasická škola	27
5.1.5 Chicagská škola	27
5.1.6 Teorie kvality života a teorie trvale udržitelného rozvoje	28
5.1.7 Škola optimální intenzity soutěže	29
5.2 Ochrana hospodářské soutěže.....	30
6 Antimonopolní politika EU	31
6.1 Význam a ochrana hospodářské soutěže EU.....	31
6.2 Cíle politiky hospodářské soutěže EU.....	34

6.2.1 Kartelové smlouvy	37
6.2.2 Dominantní postavení na trzích EU.....	39
6.2.3 Fúze firem v EU.....	40
6.2.4 Zákaz státních subvencí do výroby.....	41
6.2.5 Praxe soutěžní politiky EU	41
6.2.6 Vyhodnocení praxe antimonopolní politiky EU.....	44
6.2.7 Hospodářská soutěž v evropské legislativě	47
6.3 Mezinárodní dohody Evropské unie.....	49
7 Antimonopolní politika ČR	51
7.1 Význam a ochrana hospodářské soutěže ČR.....	51
7.2 Nástroje politiky hospodářské soutěže ČR.....	52
7.3 Pravomoc a náplň ÚOHS ČR.....	54
7.4 Praxe soutěžní politiky ČR.....	56
7.4.1 Vyhodnocení praxe antimonopolní politiky ČR.....	57
Závěr.....	60
Seznam použité literatury.....	63
Přílohy	67
Abstrakt	96
Abstract.....	97

Úvod

Struktura trhu, typy konkurence a antimonopolní politika v ČR a EU je integračním procesem do Evropské unie, který Česká republika započala rozhodnutím v referendu svobodnou vůlí občanů. Jedním ze základních přínosů přístupu České republiky do Evropské unie bylo vstoupení na společný trh.

Tržní problematika je z hlediska evropského integračního procesu jedním z nejzákladnějších úkolů. Pro bezproblémový chod a rozvoj Evropské unie a celé naší společnosti je zapotřebí zdravého konkurenčního prostředí na trzích, jak uvnitř Evropské unie v jednotlivých státech společenství, tak i navenek s ostatními státy světa. Je to prostředek k prosperitě a rozvoji všech.

Pro tento úkol je zapotřebí pochopit samotný tržní mechanismus, jeho přirozené funkce, klady i omezení, která by mohla některá z tržních struktur přivodit. Je nutné poznat jednotlivé charaktery konkurence, poukázat na jejich příčiny vzniku na trzích, stejně jako na důsledky z jednotlivých charakterů konkurence plynoucí.

Při postupné liberalizaci všech trhů Evropské unie je nezbytné dbát na potřeby trhu a všech jeho účastníků. Pro zajištění dynamického rozvoje celého evropského regionu je soutěžní konkurence základem a k zabezpečení tohoto velice důležitého a nesnadného úkolu pomáhá antimonopolní politika.

Důležitost antimonopolní politiky si uvědomovali již tvůrci smluv fungování Evropské unie. Vstupem České republiky do Evropské unie položili základ i novodobému antimonopolnímu zákonodárství pro Českou republiku.

Fungování antimonopolní politiky je v dnešní době globalizace, spojování států i velkých firem, prvořadým úkolem jednotlivých států i pro celou Evropskou unii. Tato politika je důležitá pro zachování zdravého tržního mechanismu. Úkolem antimonopolní politiky je zabránit ničivým tendencím jednotlivých zájmových skupin, které by mohly těžit z moci, jež nabyly proti zájmům celé společnosti.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této práce je, na základě studia a odborné literatury, analyzovat tržní prostředí Evropské unie a České republiky a zkoumat jejich právní rámec a popsat problémy v tržní ekonomice.

Dalším bodem výzkumu je tržní selhání a způsoby jejich nápravy v antimonopolní politice a zákonech. Práce se zabývá porovnáním antimonopolních politik Evropské unie a České republiky a následně i jejich pravomocemi. Důležitým prvkem antimonopolní politiky je bezesporu její vývoj, od prvních zmínek až po současnost.

Rovina zkoumání a analýza antimonopolní politiky zahrnuje procesy a postupy, které probíhají na úrovni Evropské unie, ale také na úrovni jednotlivých států.

Text práce je rozdělen do sedmi celků, které na sebe logicky navazují v průzkumu problematiky antimonopolní politiky. Nejdříve se práce bude zabývat dějinami příčin vzniku trhu a jeho vývojem, kde podle obchodovaného předmětu se člení trh. Cena statků má na trhu mnoho funkcí, podle kterých je trh ovlivňován. Tržní mechanismus se v historii mění a vytvářejí se jeho různé formy. Vlivem nedokonalosti reálné ekonomické situace může dojít k tržnímu selhání, kde ekonomie hledá příčiny a možnosti tuto situaci zlepšit.

Podoba konkurence na trzích vypovídá o struktuře trhu, jejích podobách či charakteru jednotlivých konkurencí. Práce představí jejich rysy, příčiny vzniku a důsledky. Regulace monopolu s sebou přináší problémy, které budou analyzovány.

Analýzou soutěžní politiky EU dojde práce k praktikám zajištění ochrany soutěže zákony členského státu České republiky a otázky nástupu zákonodárství ES.

Dále práce pojednává o antimonopolní politice Evropské unie. A následně na to navazuje popisem významu hospodářské soutěže Evropské unie a cíle této politiky. Práce charakterizuje jednotlivé zákazy platné na trzích evropské unie pomocí již zmíněné analýzy praxe soutěžní politiky EU a kooperací legislativy této politiky mezi Evropskou unií a Českou republikou.

Poslední část práce se týká antimonopolní politiky v rovině jednotlivého členského státu, kde představuje způsoby vyrovnání s procesem realizace

antimonopolní politiky v České republice. Zkoumá nástroje politiky hospodářské soutěže České republiky a zjišťuje pravomoci a náplň práce Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

Záměrem práce je získat informace o přístupech antimonopolních politik EU a ČR a rozebrat jejich rozdíly v přístupech. Je zde k tomu použita analýza legislativních rámců obou politik. Tato práce chce poukázat na teoretické a dějinné předpoklady pro vznik a vývoj antimonopolní politiky, zákony a jejich potřebu pro zachování zdravého soutěžního ducha na trzích.

2 Trh

Trh je oblast ekonomiky, ve které dochází k výměně činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty prostřednictvím směny zboží. Směnu zprostředkovávají peníze. Kvantitativní poměr, ve kterém se určité zboží směňuje na trhu s ostatními, nazýváme směnnou hodnotou. Specifickou formou směnné hodnoty je cena (price). Je to směnná hodnota vyjádřená v penězích jako všeobecnému ekvivalentu.¹ Cena je zdrojem důležitých ekonomických informací a oznamuje výši nákladů na získání určitého statku. Zákazníci se na základě cen rozhodují, co budou spotřebovávat.²

Počátky rozvoje trhu spadají až k samým počátkům vývoje lidské společnosti. Již s první dělbou práce lidé potřebovali vyměňovat (a později prodávat a nakupovat) výrobky, které vyrobili, za ty, jež sami nevyráběli či vyrobit neuměli. Příkladem historického rozvoje trhu byl tradiční jarmark či tržiště (= místní trh). Vznikaly první reálné konkurenční vztahy. Rovněž se zde všichni, kdo nabízeli zboží (nabídka), přesvědčovali, jaký je o jejich zboží zájem (poptávka), a podle toho zvyšovali ceny svého zboží. Tržní vztahy tak dostávaly všeobecný charakter.³

Trh, jako nejrozšířenější koordinační mechanismus, řeší základní ekonomické otázky na základě dlouhodobě spontánně vytvářených vazeb. Podstatu tohoto principu vystihl Adam Smith ve své známé tezi o „neviditelné ruce trhu“ – sledování vlastních zájmů vede k prosazení zájmů společnosti.⁴

Jestliže první formou trhu z hlediska územního byl trh místní, rozvojem dělby práce a dopravy splynuly místní trhy postupně v trh národní. Se vznikem národního trhu také rostl ekonomický význam státu. Stát se uplatňoval např. jako ochránce národního trhu. Prostřednictvím cla většinou chránil slabé domácí výrobce apod.⁵

Autonomie národních trhů je však pouze částečná. Přirozený vývoj dělby práce si vynutil specializaci nejen v rámci jednotlivých národních ekonomik, ale

¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 33. ISBN 978-80-86708-58-4.

² SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 25-26. ISBN 80-85983-78-8.

³ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 33. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁴ ŽÁK, M. *Hospodářská politika II*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 221. ISBN 80-7079-057-1.

⁵ ŽÁK, M. *Hospodářská politika II*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 221. ISBN 80-7079-057-1.

i v mezinárodním měřítku. Jejím výsledkem je mezinárodní obchod a světový trh, který je označován jako globální trh.

Podle počtu zboží, které na trhu sledováno, se rozlišuje trh dílčí a agregátní. Dílčí trh je trh, na kterém se prodává a kupuje jediný druh zboží (trh bot, trh mléka apod.). A agregátní trh je trh veškerého zboží.⁶

2.1 Členění trhu

Trh se člení i podle prodávaného, anebo kupovaného předmětu. Z tohoto hlediska se trh člení na:⁷

- trh výrobních faktorů (trh práce, trh půdy, trh kapitálu),
- trh spotřebních statků (zboží, výrobků a služeb).

Trh produktů - je trhem výrobků a služeb a je centrem pozornosti ekonomické teorie. Je směrodatný pro chování subjektů na všech ostatních trzích.

Trh statků a služeb - na trhu statků a služeb tvoří firmy nabídku a zákazníci poptávku. V podstatě se jedná o běžný každodenní obchod.

Trh výrobních faktorů – tento trh není již tak viditelný, jako je tomu v předchozím případě. Na trhu výrobních faktorů tvoří poptávku firmy, shánějící pracovní sílu a nabídku lidé, tedy pracovní síla.⁸ Tento trh je také součástí trhu kapitálových statků, což jsou statky sloužící k výrobě spotřebních statků. Cílem ekonomiky je produkovat spotřební statky. Jejich vzácnost se zvyšuje i se vzácností kapitálových statků.⁹

⁶ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 34-35. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁷ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 35. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁸ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 35. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁹ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 30. ISBN 80-85983-78-8.

2.2 Funkce trhů (cen na trhu)

Cenový systém přenáší informace, na jejichž základě jednají výrobci i spotřebitelé, prodávající i kupující, a současně vytváří i podněty pro jejich ekonomická rozhodnutí. Vzájemná interakce všech subjektů na trhu vytváří impulzy jak pro hledání nových možností, tak také pro neustálý návrat nerovnovah k rovnovážnému stavu ekonomiky. To platí jak na trzích jednotlivých statků a služeb, tak na úrovni celé ekonomiky.¹⁰

Informační funkce trhů¹¹

- o koupěschopné poptávce a potřebách,
- o disponibilních zdrojích,
- o výrobních možnostech.

Dojde-li k nějaké vnější změně, promítne se to do ceny a cena funguje jako informační signál pro výrobce i spotřebitele.

Motivační funkce trhů¹²

- optimální využití vzácných ekonomických zdrojů,
- použití nejlepší výrobní metody.

Alokační funkce trhů

Rozdělují důchody mezi jednotlivé subjekty.¹³ Cenové signály vedou výrobce k tomu, aby alokovali výrobní zdroje mezi různá použití efektivně.¹⁴

Distribuční funkce trhů

Distribuční funkce ceny spočívá v tom, že cena je nástrojem rozdělování zboží mezi lidi. Rozděluje zboží mezi spotřebitele podle jejich ochoty platit.¹⁵

Informační, motivační a alokační funkce cen jsou těsně spojeny a navzájem se podmiňují. Efektivní alokace vyžaduje, aby při změně podmínek vznikly některým lidem zisky a jiným ztráty.¹⁶

¹⁰ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 31. ISBN 80-85983-78-8.

¹¹ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 14-15. ISBN 80-7179-891-6.

¹² HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 15. ISBN 80-7179-891-6.

¹³ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 26. ISBN 80-85983-78-8.

¹⁴ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 16. ISBN 80-7179-891-6.

¹⁵ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 17. ISBN 80-7179-891-6.

2.3 Tržní mechanismus

Vnímavý pozorovatel si jistě někdy položil otázku, jak jsou uspokojovány velice různorodé a rozsáhlé konkrétní potřeby každého jednotlivého člena společnosti. Odmyslíme-li si tisíce konkrétních lidských potřeb, můžeme obecně konstatovat, že každá lidská společnost, od nejvyspělejší až po nejzaostalejší, musí řešit následující problémy:¹⁷

- **Co** se má vyrábět (kolik výrobků vyrobit, kdy je vyrobit, vyrábět pouze drahé nebo jenom levné výrobky atd.).
- **Jak** budou vyrobeny (z jakých zdrojů, kdo je vyrobí apod.).
- **Pro koho** jsou výrobky určeny (podle jakých kritérií je rozdělit atd.).

Historie lidstva je historií hledání ideálního **systému hospodaření**, který umožňuje tyto otázky spolehlivě a optimálně řešit. V průběhu lidské historie v podstatě vykrytalizovaly tyto formy.

1. **Zvykový systém** - je založen na tradici, na zvycích silně ve společnosti zakořeněných. Je typický zvláště pro méně vyspělé společnosti.
2. **Příkazový systém** - je založen na direktivních příkazech centra (panovníka, vlády) tržním subjektům (firmám). Tento systém je znám zejména z nedemokratických společností, dále je užíván v mimořádných situacích, např. v době války, hlubokých hospodářských krizí apod.¹⁸ Výhodou tohoto systému je schopnost soustředit zdroje k prosazení základních cílů, není však schopen je využívat efektivně.¹⁹
3. **Tržní systém** – v tomto systému jsou dané problémy řešeny pouze prostřednictvím tržního mechanismu. Je nutno konstatovat, že tržní systém v absolutně čisté podobě existoval v reálné ekonomice spíše výjimečně (Anglie koncem 19. stol.). V dnešních vyspělých ekonomikách existuje tzv. smíšený systém.²⁰
4. **Smíšený systém** – tímto označením je míněn tržní systém doplněný vědomým rozhodováním centra (vlády). Vědomé zásahy vlády do tržního mechanismu jsou však přípustné jen z důvodů selhání trhu a vzniku krizových situací, či kvůli

¹⁶ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 16. ISBN 80-7179-891-6.

¹⁷ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 35. ISBN 978-80-86708-58-4.

¹⁸ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 35. ISBN 978-80-86708-58-4.

¹⁹ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 1999. s. 25. ISBN 80-85983-78-8.

²⁰ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 35-36. ISBN 978-80-86708-58-4.

zmírnění tzv. nepřiměřených tvrdostí, (zejména v sociální oblasti) způsobených tržním mechanismem. Jde např. o takové zásahy, jako je vyplácení podpor v nezaměstnanosti, vytváření pracovních příležitostí atd.²¹

2.3.1 Tržní selhání

Tržní selhání je taková situace, kdy podmínky nezbytné pro dosažení tržně efektivního řešení neexistují, nebo jsou tak či onak porušovány. V podmínkách dokonale konkurenční ekonomiky platí, že výstupy zboží a služeb ekonomiky a soustava cen za tyto výstupy byly stanoveny konkurencí na trhu v souladu s preferencemi a důchody spotřebitelů. Tržní výstup se pokládá za **Paretoefektivní** v tom smyslu, že za dané soustavy cen faktorů nemůže realokace faktorových vstupů zvýšit celkový výstup. A že s danou počáteční distribucí důchodů nemůže realokace (znovurozdělení) konečného výstupu mezi jednotlivce obohatit jednoho člověka bez současného ochuzení jiného. Tyto výsledky závisely na obvyklých předpokladech dokonale konkurenčního trhu. Reálné ekonomické situace nejsou zpravidla pareto-optimální. Ekonomie z tohoto hlediska:²²

- Hledá příčiny toho, proč nejsou tyto situace pareto-optimální.
- Hledá možnosti tzv. paretovských zlepšení, tj. také zlepšení, při kterých se zvyšuje užitek (alespoň některých) ekonomických subjektů, aniž by se snížil užitek kteréhokoliv jiného subjektu.

²¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 36. ISBN 978-80-86708-58-4.

²² DUŠEK, J., PROTIVA V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 16. ISBN 978-80-86708-43-0.

3 Struktura trhu

Konkurence má na různých trzích rozdílnou podobu. To je dáno podmínkami, které na trhu převládají. Souhrn podmínek charakteristických pro určitý trh označujeme jako strukturu trhu.

Ačkoliv tržní poptávka a produkční funkce omezují při volbě výstupu všechny firmy, nereagují na tato omezení stejným způsobem. Týká se to počtu a velikosti firem na trhu – odvětvové struktury – ovlivňující výrobu a rozhodování o cenách.²³

Ne všechna odvětví mají stejnou možnost vydělat ekonomický zisk. Možnost zisku může být limitována strukturou daného odvětví, ve kterém firma podniká. Jedním z důvodů, proč je Microsoft tak ziskovou společností, je ten, že dlouho měl **monopol** na počítačové operační systémy. Jako dodavatel prakticky všech operačních systémů by Microsoft mohl zvednout ceny software, aniž by ztratil větší množství zákazníků. Zato obchody s tričky se musí obávat všech ostatních obchodů v okolí prodávajících podobné zboží. Čelíc takové konkurenci si majitel obchodu s tričky nemůže dovolit ceny zvýšit či hromadit ekonomické zisky.²⁴

Tab. 1: Tržní struktury²⁵

Charakter konkurence	Dokonalá konkurence	Monopolní konkurence	Oligopol	Monopol
Počet firem	mnoho	mnoho	Několik	jedna
Produkt	stejný	diferencovaný	stejný či diferencovaný	nesubstituovatelný
Bariéry vstupu	žádné	dílní	ekonomické	ekonomické právní
Kontrola ceny	žádné	dílní	ekonomické	určující
Míra koncentrace	žádná	nízká	Vysoká	100 %
Příklady	obilí	potraviny, oděvy	automobily	elektřina, plyn

²³ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 137. ISBN 80-251-0109-6.

²⁴ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 142. ISBN 80-251-0109-6.

²⁵ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 68. ISBN 80-7179-237-3.

3.1 Charakter dokonalé konkurence

Aby se uplatnily všechny přednosti tržního mechanismu, je požadován ideál tzv. dokonalé konkurence – nastane tehdy, jestliže žádný výrobce nemůže ovlivnit tržní cenu.²⁶ Dokonale konkurenční odvětví má několik rozlišujících charakteristik, kam patří:²⁷

- dostatečná výroba dané produkce,
- výrobky mají stejnou cenu, nikdo ji není schopen změnit,²⁸
- stejný přístup k informacím,
- identické produkty – produkty různých firem jsou totožné, alespoň skoro,
- nízké bariéry vstupu – je relativně jednoduché, dostat se do oboru,
- mnoho firem – mnoho firem soutěží o nákupy spotřebitelů.²⁹

Chce-li výrobce v podmínkách dokonalé konkurence dosáhnout maxima zisku, je nucen neustále odstraňovat zbytečné výrobní náklady. Fenomén dokonalé konkurence tak permanentně nutí výrobce optimálně využít všechny zdroje a udržovat výrobu na hranici produkčních možností.³⁰

Nejsou-li výše uvedené podmínky dokonalé konkurence splněny, hovoří se o nedokonalé konkurenci. Vzniká za situace, kdy na trh vstupují výrobky různé kvality, rozdílného množství atd. Nejčastěji vzniká nedokonalá konkurence porušením pravidla stejné ceny. I ti nejzarytější liberálové však vědí, že dokonalá konkurence je ideálem, který v běžném ekonomickém životě neexistuje. V praxi je vytipována celá řada faktorů, které brání k dosažení tohoto ideálu. Ať už se jedná o tržní nedokonalosti, tedy jakýkoli odklon od odvětví apod., či je to přímo tržní selhání.³¹ Dále sem zasahují i problémy, které mají spíše sociální (či etický) rozměr – nerovnost rozdělování

²⁶ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75-78. ISBN 978-80-86708-58-4.

²⁷ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 143. ISBN 80-251-0109-6.

²⁸ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75. ISBN 978-80-86708-58-4.

²⁹ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 143. ISBN 80-251-0109-6.

³⁰ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75. ISBN 978-80-86708-58-4.

³¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75. ISBN 978-80-86708-58-4.

důchodů. Nezanedbatelným vlivem na efektivnost tržní koordinace je činnost státu v ekonomice.³²

3.2 Charakteristika tržních struktur nedokonalé konkurence

V reálném ekonomickém světě se můžeme setkat s 3 různými formami nedokonalé konkurence. První z nich je tzv. *monopolní (monopolistická) konkurence*, která je nejbližší dokonalé konkurenci. Jde o trh jednoho výrobku s mnoha výrobci, jejich produkt je ale diferencovaný. Anonymita výrobců mizí, spotřebitelé už není lhostejný, který výrobek kupuje, ale vybírá si. Začínají se prosazovat všechny formy cenové i necenové konkurence, zvýšení zisku už lze dosáhnout i jiným způsobem, než jen úsporami ve výrobě. Základní předpoklady monopolistické konkurence jsou:³³

Monopolní konkurence tak představuje trh s mnoha výrobci, jejichž pohyb mezi odvětvími je zcela volný. Avšak každá firma vyrábí natolik diferencovaný produkt, že sama stanoví jeho cenu. To znamená, že v rámci svého produktu má monopolní postavení a monopolní sílu.³⁴

Z této situace vyplývají dvě okolnosti:

- Jelikož má firma monopol nad svou produkcí, sama stanoví cenu. Klesající poptávková křivka po produkci firmy je poměrně vysoce elastická, protože řada ostatních firem prodává blízké substituty (náhrady). To, že je poptávková křivka skloněná znamená, že firma může v krátkém období realizovat monopolní zisk.
- V dlouhém období je tento monopolní zisk stlačen na nulu v důsledku volného pohybu mezi odvětvími. Jestliže stávající firmy v odvětví dosahují monopolní zisky, znamená to přilákání nových firem a v odvětví bude více firem a poptávka po produkci každé jednotlivé firmy klesne. To se v grafu projeví posunem individuální poptávkové křivky doleva. Nové firmy přicházejí do odvětví tak dlouho, dokud není monopolní zisk nulový.³⁵

³² ŽÁK, M. *Hospodářská politika II*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 223. ISBN 80-7079-057-1.

³³ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 76. ISBN 978-80-86708-58-4.

³⁴ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 76. ISBN 978-80-86708-58-4.

³⁵ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 76. ISBN 978-80-86708-58-4.

Druhou formou nedokonalé konkurence je *oligopol* (smluvní oligopol nebo oligopol s dominantní firmou).³⁶ Na trhu působí pouze několik výrobců, kde přístup do odvětví je omezen (např. rozhodující množství aut, obráběcích strojů které jsou dodávány na trh pouze několika firem). Oligopolní výrobci nutí spotřebitele kupovat za vyšší cenu, než jaká odpovídá rovnováze na dokonale konkurenčním trhu. Tím mají možnost udržovat neustálou převahu poptávky nad nabídkou. Chování firem v oligopolu je tak ovlivněno vzájemnou závislostí. Jeho základní rysy jsou:³⁷

- existence několika firem v odvětví,
- zpravidla diferencovaný produkt,
- bariéry vstupu znemožňující příchod nových firem,
- každá firma je natolik silná, že může stanovit cenu vyšší než mezní náklady,³⁸
- cena a mezní příjmy,
- nízká koncentrace.³⁹

Rozeznáváme dva typy oligopolu:⁴⁰

- **Smluvní oligopol** – funguje v situaci, kde několik firem prodává stejné nebo podobné výrobky a jejich ceny jsou přibližně na stejné úrovni a vzájemná cenová válka by je oslabil. Uzavřou tajnou dohodu (kartelovou dohodu) o stanovení monopolní ceny, kde každá firma se pak ve vymezeném rámci chová jako monopol.
- **Oligopol s dominantní firmou** – vzniká tam, kde je pro silnou firmu výhodné přenechat část trhu slabším konkurentům. V rámci větší části trhu, který si ponechá, se pak silná oligopolní firma chová jako monopol.⁴¹

V souvislosti s oligopolem se můžeme setkat s pojmem cenové vůdcovství – menší firmy v odvětví respektují cenu, kterou určila dominantní firma, protože

³⁶ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 76. ISBN 978-80-86708-58-4.

³⁷ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 76. ISBN 978-80-86708-58-4.

³⁸ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

³⁹ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 143-213. ISBN 80-251-0109-6.

⁴⁰ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁴¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

vzhledem ke své velikosti nerealizují úspory z rozsahu a jejich nákladové podmínky jsou proto ve srovnání s dominantní firmou horší.⁴²

Absolutní monopol je poslední formou nedokonalé konkurence a jde o takovou tržní situaci, kdy na trh daného produktu dodává jediná firma. Tato firma není vystavena konkurenci jiných firem, které by dodávaly stejný nebo podobný produkt. To však neznamená, že monopolista není vystaven žádné konkurenci. Je vystaven konkurenci substitutů daného statku. Čím vzdálenější jsou tyto substituty, tím větší je tržní síla monopolu. Všechno závisí na vymezení relevantního trhu a na definování produktu. Když vymezíme relevantní trhy úzce a když úzce definujeme produkty, budeme nalézat monopoly na každém kroku. Jakmile vymezíme relevantní trhy široce a široce definujeme produkty, pak sotva nějaké monopoly nalezneme.⁴³ Takový případ, kdy je výroba zastoupena jediným výrobcem, je v dnešní tržní ekonomice spíše výjimečný. V důsledku tohoto výsadního postavení mohou firmy realizovat výhodu na trhu, nejčastěji v podobě monopolní ceny. V současné ekonomické praxi se monopol realizuje ve formě výsadního postavení firmy či skupiny firem na trhu. Toto výsadní postavení může mít dočasný, dlouhodobý či trvalý charakter. Může být založeno:⁴⁴

- na přírodních zvláštностech (přírodní monopol), např. těžba nerostných surovin, produkce sýrů atd.
- na administrativní výsadě (administrativní monopol), např. stát udělí právo tisknout ceniny jediné firmě.
- na rozhodujícím podílu na trhu (monopol rozhodující síly tzv. síťový monopol) např. v energetice, telekomunikacích atd.

Ukazuje se, že poptávka žádá diferencovaný produkt a ne výrobky naprosto stejné, které by byly nabídnuty v případě dokonalé konkurence. Lidé jsou ochotni zaplatit i vyšší cenu, pokud si mohou vybrat z většího sortimentu zboží podle svého vkusu. Proto nejideálnějším reálným uspořádáním trhu se jeví monopolní konkurence.⁴⁵

⁴² DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁴³ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 191. ISBN 80-7179-891-6.

⁴⁴ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁴⁵ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 77. ISBN 978-80-86708-58-4.

3.3 Příčiny vzniku nedokonalé konkurence

Být v monopolním postavení je výhodné, a pokud se podaří jej získat, má monopolní subjekt snahu ho udržet co nejdéle tím, že vytváří či udržuje proti možné konkurenci určité bariéry. Monopolem udržované bariéry jsou bariérami relativními, a proto odstranitelnými. Kromě těchto bariér však existují i přirozené bariéry absolutní, které vedou k monopolnímu postavení spontánně.⁴⁶

Absolutní bariéry jsou:⁴⁷

- držba mimořádného či mimořádně kvalitního zdroje,
- vlastnictví „sítě“ - rozvody vody, elektřiny, plynu apod. (sít'ový monopol),
- ochrana patentů - zákonná bariéra,
- mimořádná dovednost.

Mezi relativní bariéry se řadí:

- přirozená koncentrace výroby a kapitálu,
- rozdílný přístup k výrobním faktorům,
- nedokonalý kapitálový trh,
- zvláštní nákladné výhody plynoucí např. z umístění, výhodné nabídky vstupů či informační převahy,
- spotřebitelská věrnost.⁴⁸

Nákladové podmínky – vedou ke vzniku nedokonalé konkurence v podobě úspor z rozsahu. Jde o to, že průměrné náklady s růstem výroby klesají (velké firmy vyrábějí levněji a vytlačují menší výrobce).

Bariéry konkurence – vedou k omezení počtu firem v odvětví. (právní restrikce, diferenciací produktu). Právní restrikce – představují ochranná práva (známky – Coca, Škoda, IBM atd.). Jejich vlastnictví dává majiteli výsadní právo vyrábět daný produkt. Diferenciací produktu – každý výrobce přichází na trh s produkcí, která se liší od produkce jeho konkurentů.

⁴⁶ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 69. ISBN 80-7179-237-3.

⁴⁷ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 69. ISBN 80-7179-237-3.

⁴⁸ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 69. ISBN 80-7179-237-3.

Další faktory – nedostatečné informace tržních subjektů, zásahy státu do tržního mechanismu, vlastnictví důležitého výrobního faktoru jednou firmou, politické okolnosti.⁴⁹

Zvláštním případem omezení konkurence na trhu je cech. Cech je sdružení výrobců, které má tu moc (danou státem), že může zabránit vstupu nových konkurentů na trh. Na trhu mohou prodávat pouze členové cechu. Koho cech nepřijme do svých řad, ten je z trhu vyřazen. Cechy a komory se hájí tím, že „kontrolují kvalitu“, ale spotřebitel nemusí být chráněn cechem – sám ví, jestli chce kupovat zboží či služby kvalitnější a dražší nebo méně kvalitní ale levnější. Ve skutečnosti chrání členové cechu sami sebe – před novými konkurenty.⁵⁰

3.4 Důsledky existence monopolu na trhu a jeho regulace

Monopol (absolutní monopol či úplný monopol) je protipólem dokonalé konkurence.

Protože monopol je jediným výrobcem daného zboží, křivky individuální a tržní jsou totožné. Stejně poptávka po produkci jedné firmy je stejná s poptávkou v odvětví, proto individuální poptávková křivka splývá s tržní poptávkovou křivkou.⁵¹

V podmínkách monopolu neexistuje nabídková křivka, protože neexistuje vztah mezi cenou a množstvím. Nabízené množství se dostává do interakce s poptávkou po dané produkci, a tak se stanovuje její cena. Firma v závislosti na posunu poptávkové křivky může nabízet různá množství při stejné ceně nebo stejné množství při různých cenách.⁵²

Všechny formy nedokonalé konkurence přinášejí s sebou tyto problémy:⁵³

- Monopol poškozují spotřebitele, protože (v porovnání s konkurenčním trhem) prodává za vyšší cenu.

⁴⁹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 78. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁵⁰ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 175. ISBN 80-7179-891-6.

⁵¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 79. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁵² DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 79. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁵³ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 206. ISBN 80-7179-891-6.

- Regulace ceny může vést k zakonzervování monopolu, protože snížení monopolního zisku přestává lákat nové konkurenty ke vstupu na trh.
- Vážným problémem regulace monopolní ceny je selhání motivací monopolu ke snižování vlastních nákladů.
- Podniky nevyrábějí s nejnižšími možnými náklady.
- Nevyrábí se takové množství produkce, jaké poptávka žádá.⁵⁴

Tyto důsledky se spojují v jeden: nejsou plně využity zdroje, které má společnost k dispozici, ty, které jsou využívány, jsou využívány málo efektivně. Nejvíce se tyto problémy projevují u monopolu.⁵⁵

Neefektivnost monopolu – skutečnost, že rovnovážný objem produkce je menší než objem produkce v podmínkách dokonalé konkurence a že cena je naopak vyšší, následkem čehož je přebytek spotřebitele nižší a některé potenciální přínosy ze směny nejsou realizovány a část zdrojů společnosti zůstává nevyužita, je důkazem neefektivnosti monopolu. Tato neefektivnost vyžaduje usměrňování monopolu – **regulaci monopolu**, nástroji které jsou:⁵⁶

- antitrustové zákonodárství – zakazují určité chování firem na trhu, omezují různými způsoby sílu monopolu,
- daňová politika,
- převedení monopolu do státního vlastnictví,
- cenová regulace (monopolní zisk zaniká, monopol realizuje „normální zisk“),
- ekonomická regulace.

Monopson je opak monopolu. Představuje trh, kde je pouze jeden kupující. Tím dovoluje kupovat zboží za nižší cenu než v podmínkách dokonalé konkurence (stát jediný kupující vojenské produkce, trh práce – operátor jaderné elektrárny může být v ČR jen zaměstnancem ČEZ atd.).

Za stavu nedokonalé konkurence tedy dochází k oslabování účinného působení předností tržního mechanismu. Výrobní zdroje nejsou plně využívány, nedokonalá konkurence na trhu může vytvářet nežádoucí diskriminační postavení pro tržní subjekty

⁵⁴ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 206. ISBN 80-7179-891-6.

⁵⁵ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 80. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁵⁶ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 80. ISBN 978-80-86708-58-4.

(například dodává-li na trh jediný výrobce určité výrobky, doplatí na to obvykle spotřebitel vysokou cenou).

Z těchto důvodů je nutné konkurenční prostředí v ekonomice vědomě podporovat a rozvíjet a naopak omezovat všechny vlivy, které mohou konkurenční vztahy oslabovat.⁵⁷

I když monopoly geometrii zjednodušují, komplikují aritmetiku maximalizace zisku. Základní pravidlo pro maximalizaci zisku se nemění, platí produkovat při úrovni výstupu, kdy se mezní náklady rovnají mezním příjmům.⁵⁸ Toto pravidlo se vztahuje na všechny firmy. Nicméně v konkurenčním odvětví bylo toto pravidlo zjednodušeno. Pro konkurenční firmy platí, že mezní příjmy se rovnají ceně. Proto může konkurenční firma maximalizovat zisky tím, že bude vyrábět při takové míře výstupu, kdy se mezní náklady rovnají ceně.⁵⁹

⁵⁷ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 80-81. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁵⁸ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 176. ISBN 80-251-0109-6.

⁵⁹ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 176. ISBN 80-251-0109-6.

4 Typy konkurence

Tržní konkurence je proces, ve kterém se střetávají různé zájmy různých subjektů trhu. Každý, kdo vstupuje na trh, přichází sem s nějakým cílem, chce realizovat své ekonomické zájmy. Konkurenční vztahy mohou existovat jednak mezi výrobci, mezi kupujícími a prodávajícími navzájem. Konkurenci tak můžeme dělit na:⁶⁰

- Konkurenci napříč trhem – Střetávání poptávky a nabídky na trhu nazýváme konkurencí napříč trhem. Výrobci, kteří vystupují na straně nabídky, chtějí prodat to, co vyrobili s co největším ziskem. Spotřebitelé, kteří tvoří poptávku, chtějí v co nejvyšší možné míře uspokojit své potřeby nákupem zboží. Jejich zájmy jsou tedy protichůdné. Zatímco výrobci chtějí prodávat draho, spotřebitelé chtějí kupovat levně.
- Konkurenci na straně poptávky – Tato je odrazem střetávání zájmů jednotlivých spotřebitelů vstupujících na trh. Každý spotřebitel chce maximalizovat svůj užitek, každý chce nakoupit co nejvíce a co nejlevněji, třeba i na úkor ostatních spotřebitelů. V situaci, kdy poptávka převyšuje nabídku a je nedostatek zboží na trhu, pak právě konkurence mezi spotřebiteli vede ke zvyšování cen.
- Konkurenci na straně nabídky – Z hlediska fungování tržního mechanismu je nejdůležitější konkurence mezi výrobci (firmami), tj. na straně nabídky. Každý výrobce přichází na trh se snahou prodat co největší množství svých výrobků za co nejvýhodnějších podmínek, které mu umožní maximalizovat jeho zisk. Má dvě základní podoby – cenovou a necenovou konkurenci.
- Konkurenci cenovou a necenovou – K maximalizaci zisků svých a minimalizaci zisku konkurentů používají výrobci řadu metod. Z tohoto hlediska rozlišujeme konkurenci na cenovou a necenovou.⁶¹

Cenová konkurence – Podstatou cenové konkurence je využívání tvorby cen jako nástroje konkurenčního boje. V podmínkách dokonalé konkurence to znamená snahu výrobců přilákat prostřednictvím snižování cen vlastního zboží co nejvíce kupujícími.⁶² Proč jednají výrobci zdánlivě proti svým vlastním zájmům, když je přece

⁶⁰ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 74. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁶¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 74. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁶² SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 29. ISBN 80-85983-78-8.

cílem každého výrobce snaha dosáhnout co nejvyšší ceny, a tím i nejvyššího zisku? Odpověď zní, že k tomuto jednání ho může donutit pouze konkurence. Kupující na trhu se za jinak stejných okolností rozhoduje podle ceny a ti výrobci, kteří nabídnou své zboží za nejnižší ceny, nejnáze a nejrychleji své zboží prodávají. Jak ale ukáže podrobnější analýza trhu, může celkový zisk u výrobců růst i při snižování cen, na což by zejména naši podnikatelé neměli zapomínat.⁶³ Cenová konkurence je v podstatě pozitivní jev, vyvolává náročnější ekonomické prostředí. Pokles cen nutí firmy neustále zdokonalovat svoji činnost, snižovat výrobní náklady, zkvalitňovat výrobu atd.⁶⁴

Necenová konkurence – tento typ konkurence nabývá v současnosti na významu. K přilákání poptávky a získání většího podílu na trhu používají firmy široké palety metod a prostředků. Účinky necenové konkurence nejsou jednoznačné. Pro spotřebitele je jistě výhodné zvyšování kvality výrobku, zlepšování podmínek prodeje. Negativně se však může projevit růstem nákladů na reklamu, na inovaci atd. a toto zvýšení nákladů se může přenést na spotřebitele v podobě zvýšené ceny. Příklady necenové konkurence:⁶⁵

- zvyšování kvality produkce,
- inovační aktivita (zdokonalování technických parametrů produkce),
- účinnější reklamu,
- zkvalitňování prodeje (např. bezplatné školení pracovníků dokonalejší servis, delší záruční lhůty, lepší platební a úvěrové podmínky, osobní distribuce atd.),
- zdokonalování obalu (funkčně, esteticky, ekologicky),
- rychlá reakce na dobové požadavky (úspornost, ekologičnost).

Dnešní doba vede k tomu, že výrobní sortiment musí být jednodušší.⁶⁶ Má-li výrobce velice jednoduchý výrobní sortiment, pokud možno jen jeden produkt či jednu značku, můžete se soustředit na koncepci, která se dnes v marketingu nejlépe osvědčuje: na budování monopolu.⁶⁷

⁶³ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 190. ISBN 80-85983-78-8.

⁶⁴ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁶⁵ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 75. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁶⁶ GIBSON, R. *Nový obraz budoucnosti: Přední osobnosti světového managementu a sociálního myšlení o budoucnosti podnikání, konkurence, řízení a trhu*. Přel. P. Medek. 1. vyd. Praha: Management Press, 1998. s. 186. ISBN 80-85943-80-8.

⁶⁷ GIBSON, R. *Nový obraz budoucnosti: Přední osobnosti světového managementu a sociálního myšlení o budoucnosti podnikání, konkurence, řízení a trhu*. Přel. P. Medek. 1. vyd. Praha: Management Press, 1998. s. 186. ISBN 80-85943-80-8.

5 Antimonopolní politika

Politika hospodářské soutěže má ve skutečnosti dlouhou tradici. Je možné jí sledovat přes cechovní, kartelové a monopolní zákazy až do hluboké minulosti. Právě tak i její novější dějiny, které mají svůj základ v USA v Shermanově zákoně z roku 1890. Tato politika tedy není rozhodně žádnou novou národohospodářskou kategorií. V období průmyslové revoluce, kdy se velmi ostře začala projevovat existence hospodářské moci a omezování hospodářské soutěže, byla nejprve zařazována do odvětvových hospodářských politik, a tak se často objevovala v rámci průmyslové a živnostenské politiky. To často přežívá dodnes, jsou-li základní otázky politiky soutěže diskutovány.⁶⁸

V dnešní době si většina politiků uvědomuje, že trhy nelze ničím nahradit. I ti se však jednomyslně domnívají, že stejně jako má své nezastupitelné místo tržní koordinace, má nezastupitelné místo i politická aktivita, která umožňuje, aby trhy fungovaly.⁶⁹

5.1 Teoretická východiska antimonopolní politiky

Teoretický přístup k problematice ochrany trhu není jednotný. Vyvíjí se jednak v čase spolu s rozvojem ekonomické vědy i hospodářství jako celku, je také různý z pohledu zastánců jednotlivých ekonomických škol či koncepcí.⁷⁰

5.1.1 Klasický liberalismus a svobodná soutěž

Klasická škola ekonomická vychází z teorie, že národní hospodářství má svůj vlastní přirozený řád a zákony, které nejsou závislé na rozhodovacích procesech mikroekonomických subjektů. Tímto principem se předpokládá nemožnost ovlivnění trhu jedním subjektem (monopolem, kartelem). Klasikové byli stoupenci hospodářského liberalismu a zastánci koncepce minimálního státu.⁷¹ V takto koncipovaném hospodářství nemůže nikdo nikoho donutit, aby se zabýval činností, jež neuspokojuje

⁶⁸ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 69. ISBN 80-7179-237-3.

⁶⁹ LIPKA, D. *Soutěžní politika - Jak EU odmítá prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 16. ISBN 80-86389-40-5.

⁷⁰ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 70. ISBN 80-7179-237-3.

⁷¹ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 70. ISBN 80-7179-237-3.

jeho potřeby. Svobodná soutěž tak zajišťuje maximální efektivnost a je dostatečným nástrojem k ohraničení a kontrole hospodářské moci, protože uplatňuje svou kontrolní funkci bez zásahů státu. Klasičtí ekonomové požadovali po státu, aby pouze vytvořil a právně zajistil systém hospodářské svobody, který by zabezpečoval trvalou platnost neomezené svobody. Hospodářskou svobodu a samostatnost spojovali klasikové výhradně s absencí státních zásahů do ekonomiky. Ekonomické subjekty však nemusejí být ve své činnosti omezovány pouze státním dirigismem, ale také jiným hospodářským subjektem, který získal na trhu výsadní postavení. Klasikové nepředpokládali, že by mohlo být tržní prostředí deformováno zevnitř – jeho vlastním subjektem. Fakticky předpokládali, že reálná ekonomika bude fungovat v podmínkách širokého oligopolu, v němž se uplatní účinná soutěž.⁷²

5.1.2 Ordoliberalismus

Ordoliberální hospodářství je takové, které umožňuje tržním subjektům svobodnou volbu, avšak v účelově vymezeném prostoru a za existence institucionální struktury, která zabezpečuje organizovanost hospodářských procesů. (Tuto koncepci zastávají zejména němečtí neoliberálové, bývá proto označována jako Freiburgská škola). Ekonomové vycházejí z ordoliberální koncepce požadují silný stát, který bude garantem účinné politiky hospodářské soutěže. Považují za nutné, aby stát všude působil proti snaze nabízejících i poptávajících po dosažení monopolního postavení a zasahoval proti jakýmkoli dohodám směřujícím k omezení volné soutěže, ale přitom svá rozhodnutí prosazoval v rámci funkčního cenového systému dokonalé konkurence a byl garantem občanské i podnikatelské svobody. Ordoliberální koncepce není zcela jednotná v názoru, zda má stát prezentovat svou vůli pouze formou zákazů (tedy stanovením mezí, mantinelů chování) nebo formou příkazů (tj. přímého vstupu do tržních struktur). Prakticky realizovatelným ideálem ordoliberální školy je ekonomika fungující v podmínkách monopolistické konkurence.⁷³

5.1.3 Monetarismus

Tato škola novodobých zastánců minimálního zasahování státu do ekonomiky,⁷⁴ zdůrazňovala především význam osobní svobody v ekonomických a politických věcech. Představitel svou pozornost věnují na peněžní agregáty a zdůrazňují aktivní

⁷² SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 70. ISBN 80-7179-237-3.

⁷³ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 71. ISBN 80-7179-237-3.

⁷⁴ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 19-20. ISBN 978-80-86708-58-4.

úlohu peněz v soudobé tržní ekonomice. Její představitel je „Milton Friedman“ jeho pohled na fungování tržní ekonomiky je neoklasický. Vazbu mezi množstvím peněz v oběhu a minimálním standardním produktem země. Čím vyšší ekonomický výkon země, tím více peněz v oběhu. Dalším klíčovým bodem monetarismu je přesvědčení o existenci časových zpoždění mezi změnou množství peněz v oběhu a změnou nominálního produktu. Dnešní stav standardního produktu tedy závisí na tom, jaká byla nabídka peněz v minulosti, přičemž změny v produktu vyvolané změnou množství peněz v oběhu se projevují zpravidla až za 6 až 9 měsíců a změny v cenách za 8 až 12 měsíců. Vychází z toho, že ceny a mzdy jsou relativně pružné a soukromý sektor je stabilní; zavrhuje zásahy vlády a klade důraz na automatické tržní mechanismy.⁷⁵ Jde o soudobou podobu neoklasické makroekonomie.⁷⁶

5.1.4 Nová klasická škola

Pro novou klasickou školu je charakteristický odmítavý postoj ke státním zásahům do soutěžního prostředí. V souvislosti s teorií racionálního očekávání tržních subjektů zastánci této „školy“ předpokládají, že jakékoli státní zásahy vyvolávají na trzích nestabilitu spojenou s iracionálním chováním. Stát není podle ekonomů nové klasické školy schopen získávat kvalitně lepší hospodářské informace než ostatní hospodářské subjekty a aktivní hospodářská politika pak působí spíše negativně. Stát se má vzdát své úlohy při ovlivňování tržní ekonomiky a má pouze vytvářet co nejlepší a dlouhodobě stabilní a neměnný rámec pro fungování tržního mechanismu.⁷⁷ Pro tuto koncepci je charakteristický předpoklad, že zabezpečení svobody tržního chování zároveň zajišťuje ekonomickou efektivnost výsledků. Politika hospodářské soutěže se omezuje na vytvoření legislativního rámce, který pomocí zákazů (nikoli příkazů) vymezuje mantinely chování. Důležitým předpokladem je princip non separabilis tj. při analýze není možné izolovat jeden trh a vytrhávat jej ze systému, jednotlivé trhy chápeme jako subsystémy tržní ekonomiky.⁷⁸

5.1.5 Chicagská škola

Tato ekonomická škola vychází z rakouské subjektivně psychologické školy a bývá někdy označována jako ekonomická teorie práva. Pro chicagskou školu je

⁷⁵ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 20. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁷⁶ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 190. ISBN 80-85983-78-8.

⁷⁷ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 70. ISBN 80-7179-237-3.

⁷⁸ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 70. ISBN 80-7179-237-3.

typický požadavek minimalizace státních zásahů a zjednodušování analýzy trhu na extrémní modely dokonalé konkurence nebo monopolu. Chicagská škola dává do souvislosti hospodářskou politiku státu a národohospodářskými ztrátami – tj. s náklady nutnými na její realizaci v porovnání s očekávaným přínosem. Politika hospodářské soutěže by neměla usilovat o vytvoření co nejdokonalejší konkurence, ale jen o takový její stupeň, který je nejefektivnější z hlediska nákladů nutných k jeho dosažení. Tyto náklady tvoří především náklady na informace a národohospodářské náklady ve formě ztracených úspor z rozsahu, související se zvětšením počtu nabízejících. Předpokládá se dále naprosté vyloučení vstupu státu do odvětví (monopol jako státní podnik). Chicagská škola nepovažuje za příliš významné omezování vstupu na trh a nedoporučuje proto uplatňovat cílenou antitrustovou politiku. Na druhé straně však jako nežádoucí označuje monopolizaci výrobních faktorů a prosazuje v tomto případě použití antimonopolní politiky. Jako největší zlo pro ekonomiku označuje dohody o cenách. Zvláštní pozornost věnuje tvorbě právních norem a doporučuje při jejich konstrukci uvažovat o nákladech a jejich prosazení.⁷⁹

5.1.6 Teorie kvality života a teorie trvale udržitelného rozvoje

Základem těchto teorií je širší pojetí ekonomie, přírodního prostředí i společenských souvislostí, přičemž dosažení určité míry ekonomického blahobytu musí korelovat s udržením ekonomické stability. Tato teorie proto na zdroje surovin nahlíží z hlediska obnovitelnosti (zdroje obnovitelné a neobnovitelné).⁸⁰

Současné ekonomické teorie čerpají z keynesiánství i neoklasické ekonomie nebo se stavějí za industriální ekonomii.⁸¹ Institucionalismus klade důraz na úlohu institucí v hospodářském životě společnosti. Jejich vznik a vývoj spojuje s úlohou sociální psychologie a u mnoha institucionalistů i práva. Zdůrazňují, že ekonomické chování člověka nelze vysvětlit na základě užitkově - nákladové kalkulace, jak to činí neoklasická ekonomie, protože ekonomické chování je kulturně podmíněné a má významnou zvykovou složku.⁸²

⁷⁹ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 71. ISBN 80-7179-237-3.

⁸⁰ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 21. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁸¹ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 21. ISBN 978-80-86708-58-4.

⁸² SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. s. 190. ISBN 80-85983-78-8.

5.1.7 Škola optimální intenzity soutěže

Tato koncepce, reprezentovaná zejména E. Katzenbachem, vychází z předpokladu, že dokonalá konkurence není automaticky funkční z národohospodářského pohledu. Kromě všech předností poskytovaných tržním mechanismem dokonalé soutěže je z makroekonomického hlediska významný také rychlý výrobní i technologický pokrok a v důsledku toho i vysoké tempo růstu. Toto ovšem nezajišťuje automaticky dokonalá konkurence, ale tzv. optimální intenzita konkurence. Podle této ekonomické školy se optimální intenzity soutěže dosahuje v podmínkách širokého oligopolu s mírou diferenciací produkce v podmínkách homogenního duopolu; na druhé straně diferenciaci produktu a velký počet výrobců v odvětví omezují nebezpečí kartelizace. Praktická politika hospodářské soutěže má sledovat zejména tyto cíle:⁸³

Na trzích s mnoha výrobci a diferencovaným produktem podporovat opatření ke zvýšení homogenity trhu a ke vzniku racionalizačních kartelů,

Na trzích s požadovanou strukturou širokého oligopolu s mírně diferencovaným produktem tuto strukturu upevnit a stabilizovat.⁸⁴

Na trzích úzkého oligopolu uplatnit opatření směřující ke zvýšení počtu výrobců a k diferenciaci produktu a zavedení antitrustového dohledu.

V současné době lze konstatovat, že pro aplikovanou politiku hospodářské soutěže má jako teoretický zdroj rozhodující význam právě Katzenbachova koncepce. Spolu s Chicagskou školou poskytují nejen komplexní teoretické východisko, ale při praktické aplikaci umožňují z makroekonomického hlediska také dosažení relativně nejvyšší efektivity.⁸⁵ Praktická hospodářská teorie však nemůže vycházet pouze z teorie.⁸⁶

⁸³ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 72. ISBN 80-7179-237-3.

⁸⁴ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 72. ISBN 80-7179-237-3.

⁸⁵ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 72. ISBN 80-7179-237-3.

⁸⁶ ŽÁK, M. *Hospodářská politika II*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 223. ISBN 80-7079-057-1.

5.2 Ochrana hospodářské soutěže

Ochrana hospodářské soutěže je státní politika, která zejména brání kartelovým dohodám, povoluje fúze a odhaluje a trestá zneužívání dominantního postavení. Obavy z dominantního postavení vedou k tomu, že vlády kontrolují fúze, čili spojování firem, a brání takovým fúzím, které by mohly mít za následek vznik dominantního postavení. Tato politika ale sama v konečném důsledku může vést k omezení konkurence. Představme si, že jsou v zemi jen dva výrobci ocelových trubek. Obě firmy se dohodnou na fúzi, protože je takové spojení kapitálově posílí a umožní jim také snížit výrobní náklady. Avšak stát fúzi nepovolí, protože se obává, že by spojením obou firem vznikla firma s dominantním postavením, což by ohrozilo konkurenci na trhu trubek. Je to správná politika? Když k fúzi nedojde, místo jedné silné firmy budou existovat dvě menší a slabší firmy, které budou mít vyšší náklady. Budou sotva schopny odolávat konkurenci silnějších zahraničních výrobců trubek, kteří se budou s úspěchem prodírat na trh a vytlačovat z něho domácí firmy.⁸⁷

Dnešní doba je charakterizována vlnou fúzí. Názor, že fúze jsou snahou o získání dominantního postavení na trhu, je zjevně překonaný. Fúze jsou reakcí na ekonomickou „globalizaci“.⁸⁸

Důvodem fúzí je snaha firem snížit náklady. Zákazy mají za následek, že místo velkých a silných a efektivních firem budou přetrvávat malé firmy, které pak obvykle nemohou obstát v konkurenci se zahraničními výrobci.⁸⁹

⁸⁷ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 184. ISBN 80-7179-891-6.

⁸⁸ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 184. ISBN 80-7179-891-6.

⁸⁹ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 206. ISBN 80-7179-891-6.

6 Antimonopolní politika EU

Konkurence a regulace

„Dovolte, použití jednoho vtípu:“

Tři vězni, zavřeni do jedné cely si popisují delikty, za které byli uvězněni. Prvý říká. „O mé zboží byl takový zájem, že jsem mohl stanovit ceny vysoko nad výrobní náklady. Zavřeli mě, ale za zneužívání monopolního postavení“. Druhý říká: „To byla příležitost. Stanovil jsem cenu pod náklady, abych získal víc zákazníků. Zavřeli mě za dumpingové ceny a ničení konkurence“. Třetí vysvětluje: „My ostatní jsme nechtěli dopadnout jako vy, tak jsme raději drželi všichni stejné ceny. Obvinili nás z cenových dohod.“⁹⁰

6.1 Význam a ochrana hospodářské soutěže EU

Společný a posléze vnitřní trh Společenství je založen na tržním systému, který vyžaduje dokonalé fungování konkurence ve Společenství jako celku. Toho se dosahuje nejen uvolněním pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými zeměmi, ale i kvalitní a účinnou politikou hospodářské soutěže. Vychází se přitom z toho, že maximální podpory hospodářské činnosti a její efektivnosti lze dosáhnout na základě působení tržních sil.⁹¹

Po dokončení jednotného trhu (1985-92) s volným pohybem, zboží, osob i kapitálu vznikla pochopitelně i nutnost vytvořit společná pravidla pro fungování tohoto trhu. Odpovědnost za ochranu soutěže a veškerá s ní spojená agenda je svěřena Komisi ES a jejímu generálnímu ředitelství IV., komisařem odpovědným za hospodářskou soutěž. Agenda tohoto ředitelství je velmi široká. Kromě přípravy legislativních návrhů vykonává také dohled nad hospodářskou soutěží, prošetřuje případy porušování jejích pravidel a připravuje návrhy pro Komisi ve všech případech sporů a žádostí o výjimku z pravidel.⁹² Komise jako instituce pak v rámci svěřených pravomocí může vydávat pravomocná rozhodnutí v těchto věcech. Plní tedy funkce,

⁹⁰ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 165. ISBN 80-7179-891-6.

⁹¹ TÝČ, V. *Základy práva evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha: Linde, a. s. 2004. s. 214. ISBN 80-7201-478-1.

⁹² DEFARGES, P. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0086-2.

kteřé v ČR náleží Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.⁹³ Inspektoři generálního ředitelství mají rozsáhlé pravomoci při šetření případů porušení pravidel ochrany soutěže včetně práva nahlížet do dokumentace jednotlivých firem. Komise může ukládat za porušení hospodářské soutěže tak peněžité tresty jednotlivcům a firmám, ale nemůže je vymáhat. To je posláním příslušné vlády. Proti rozhodnutím Komise je možno se odvolat u Evropského soudního dvora, jehož výrok je pak konečný.⁹⁴

Ochranou soutěže se zabývají články 85 až 94, o ně se také opírá judikatura ESD a nařízení Rady i Komise. Dnes již existuje velmi rozsáhlý systém evropského soutěžního práva. Základní koncepce ochrany soutěže podle zákonodárství ES představuje určitý kompromis mezi velmi rigidním systémem protitrustového zákonodárství USA a velmi "pružnými" zákony a praxí Japonska. Poměrně pragmatická povaha pravidel ochrany soutěže ES je odrazem priority jiných cílů hospodářské politiky EU, zejména pak podpory konkurenční schopnosti a růstu zaměstnanosti.⁹⁵

Pro charakteristiku kvality základních ustanovení Smlouvy o ochraně hospodářské soutěže uvedme skutečnost, že ani revize Smlouvy v Maastrichtu, která revidovala text většiny Smlouvy, nezměnila na znění zmíněných článků prakticky nic. Ukázalo se tedy, že dosavadní pravidla ochrany hospodářské soutěže ve svém obecném znění se osvědčila a nebylo třeba na nich nic upravovat. Třeba jen proto, že se na něco prostě zapomnělo, nebo že dikce některého článku není po právní stránce nejšťastnější. Přitom mezivládní konference a její závěr v Maastrichtu se pro takové nezbytné úpravy přímo nabízely. Je to podle našeho názoru výmluvná vizitka kvality práce autorů příslušných pasáží před téměř padesáti lety.⁹⁶

Z hlediska Evropské komise vyvolává konkurence přinejmenším tři témata diskuse:⁹⁷

- Zda je možné – jakým způsobem – ulehčit existujícímu mechanismu (delegováním některých podnikatelských oborů na národní úřady v oblasti konkurence). Ale není tu pak riziko, že konkurenční právo se

⁹³ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 85. ISBN 80-7079-946-3.

⁹⁴ DEFARGES, P. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0086-2.

⁹⁵ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 86. ISBN 80-7079-946-3.

⁹⁶ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 87. ISBN 80-7079-946-3.

⁹⁷ DEFARGES, P. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0086-2.

rozdrobí, že se bude zabývat konflikty vyvolanými rozdílnou interpretací?

- Zda je třeba odebrat Komisi její kompetence v oblasti konkurence a převést je na nějaký nezávislý evropský úřad typu Federal Trade Commission ve Spojených státech. Ale neznamenalo by to zbavit Komisi její hlavní samosprávné moci?
- Zda se z důvodu zvyšujícího se počtu případů globálního přiblížení, zahrnujících podniky z mnoha oblastí světa, nevnučuje myšlenka vytvoření světového orgánu zabývajícího se konkurencí.⁹⁸

Ochrana hospodářské soutěže je přirozeně zajišťována primárně zákony každého členského státu, EU a jeho pověřenými institucemi. Jakmile však jsou dotčeny zájmy subjektů i jiného členského státu, nastupuje zákonodárství ES, jehož platnost je nadřazena zákonodárství národnímu. Předmětem ochrany hospodářské soutěže na úrovni ES jsou však také případy, které se odehrávají ve třetích zemích (mimo EU), ale jejichž účinky může pocítit Evropská unie, jelikož regule ES se však uplatňují v případě přímých i nepřímých účinků.⁹⁹ Lze si představit, že porušení pravidel soutěže, vedoucí k nepřímým negativním účinkům v obchodu mezi členy EU, je velice vážná záležitost. Úměrně tomu, jak postupuje integrace evropského trhu, stále klesá počet případů porušení pravidel soutěže, které mají ryze vnitrostátní důsledky a nespádají proto pod kompetence Komise. Tak například, jestliže vláda členského státu poskytne firmě A operující výhradně na území jednoho okresu či kraje dotaci, mělo by to být pokládáno za vnitřní záležitost státu A. Jestliže ale nějaká firma v členském státu B si stěžuje, že hodlá v onom okrese či kraji země A podnikat a cítí se v porovnání s dotovanou firmou v nevýhodě, jde o nepřímý účinek a Komise musí stížnost projednat.¹⁰⁰

Komplikované mohou být také případy nadnárodních korporací, které jsou registrovány, mimo EU. Tyto firmy lze rozdělit na tři typy:¹⁰¹

- a) společnosti, které zřídily na území EU své pobočky.
- b) společnosti, které ovládají na území EU své dceřiné firmy,

⁹⁸ DEFARGES, P. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0086-2.

⁹⁹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 87. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁰⁰ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 87. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁰¹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

c) společnosti, které na území EU vůbec nepůsobí.

V prvních dvou případech se plně uplatňuje autorita orgánů ES a pravidel soutěže: dceřiné společnosti (i když jsou formálně samostatnými právními osobami) nesou odpovědnost i za prohřešky svých „matek“ a také např. při posuzování dominantního postavení se bere v úvahu postavení „matky“ i „dcer“ jako celku.¹⁰²

V určitých případech mohou instituce ES postihovat za porušení soutěže i firmy kategorie c, když samy na území EU nepodnikají. Může jít zejména o případy zneužití dominantního postavení na světovém trhu, proti němuž se ovšem ES může bránit jen ve formě obchodních opatření, např. zákazem či omezením dovozu výrobků provinivší se firmy na území EU apod.¹⁰³

6.2 Cíle politiky hospodářské soutěže EU

Politika hospodářské soutěže, (jako uplatnění ekonomické a cenové teorie), je součástí hospodářské politiky. A tak jako každá hospodářská činnost se zabývá svými cíli, nástroji a samozřejmě také jejich skutečnými a účelnými nositeli a kontrolou jejich účinnosti a efektivnosti.¹⁰⁴

Soutěž jako cíl, nebo jako prostředek?¹⁰⁵ Proti soutěži soutěž. Díky mediálnímu ohlasu není nutné zdůrazňovat skutečnost, že francouzský prezident Nicolas Sarkozy se na summitu EU v červnu 2007 zasadil o degradaci „volné a nerušené soutěže“ z cílů integrace na „pouhý“ prostředek dosahování jiných společensky žádoucích cílů evropské integrace, zejména blahobytu, ale i sjednocení trhů, hospodářského růstu, plné zaměstnanosti, sociálního pokroku, ochrany životního prostředí a vědecko-technického rozvoje.¹⁰⁶

¹⁰² ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁰³ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁰⁴ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 72. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁰⁵ NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo, 2008. s. 71. ISBN 978-80-86648-18-4.

¹⁰⁶ NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo, 2008. s. 71. ISBN 978-80-86648-18-4.

„Trh má ostré uši pro soukromá přání, ale hluché uši pro veřejná přání.“

Robert Heilbroner¹⁰⁷

Trhy pracují: Interakce mezi nabídkou a poptávkou na trhu výrobků *opravdu* generuje zboží a služby. Stejně tak interakce mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce *opravdu zajišťuje* práci, mzdy a rozdělení důchodu. Jak jsme si všimli, trh je schopen určit CO za statky vyrábět, JAK a PRO KOHO.

Jsou ale tržní odpovědi dost dobré? Je složení výstupu vyráběné na neregulovaných trzích tím nejlepším složením? Vyberou výrobci takový výrobní proces, který zajišťuje rovnováhu mezi produkcí a životním prostředím? Bude tržní rozdělení důchodů dostatečně férové? Bude zde dost pracovních míst pro všechny, kdo chtějí pracovat?¹⁰⁸

Lze vidět, že tržní odpovědi nemusí být ty nejlepší. Monopolní síla může omezit složení výstupu, zvýšit ceny výrobků a zabrat příliš velký podíl celkových důchodů. Další okolnosti také mohou zabránit trhu nabízet optimální složení výstupu, metody produkce nebo rozdělení důchodu. Cokoli takového se stane, vládní zásah může být potřebný pro nalezení lepších odpovědí na otázky CO, JAK a PRO KOHO.

Potenciál vládních zásahů můžeme vidět při zaměření se na otázku CO. Naším cílem je z existujících zdrojů vyrobit nejlepší možné složení výstupu. **Optimální složení výstupu** je to, které maximalizuje kolektivní společenský užitek.¹⁰⁹

Společná obchodní politika ES – Základní rysy¹¹⁰

Již v době příprav Římské smlouvy bylo jejím autorům jasné, že vytvoření celní unie a záměr vytvořit společný trh jako start evropského integračního procesu si vyžadují přijetí společné obchodní politiky. Vznik tak z hlediska mezinárodně právního ojedinělý jev: i při zachování mezinárodně právní subjektivity a suverenity členských států ES vystupuje Společenství jako samostatný právní subjekt v oblasti zahraničního obchodu. Členové ES převedli své suverénní pravomoci v zahraničním obchodě a šíře

¹⁰⁷ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 69. ISBN 80-251-0109-6.

¹⁰⁸ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 69. ISBN 80-251-0109-6.

¹⁰⁹ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 69. ISBN 80-251-0109-6.

¹¹⁰ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1999. s. 79. ISBN 80-7079-946-3.

vzato v zahraničních ekonomických vztazích na orgány Společenství.¹¹¹ V důsledku toho jsou nařízení a rozhodnutí ES v této oblasti vynutitelná v členských státech včetně plnění mezinárodních závazků, které byly jménem členských států uzavřeny Komisí a Radou ministrů. Týká se to přirozeně zejména mezinárodních obchodních dohod uzavřených se třetími zeměmi.

Základní princip společné obchodní politiky je definován v článku 113 Maastrichtské smlouvy (čl. 133 Amsterodamské smlouvy):

„Společná obchodní politika se zakládá na jednotlivých zásadách, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb a obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a obchodní ochranná opatření, jako jsou např. opatření pro případ dumpingu nebo subvencování.“¹¹²

Lisabonská strategie

Na jaře roku 2000 přijala Evropská rada v hlavním městě Portugalska Lisabonu dokument, který si kladl za cíl provést zásadní a radikální obnovu Evropské unie s cílem učinit z ní „do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější na znalostech založenou ekonomiku“. Stručně lze shrnout tzv. Lisabonskou strategii do třech pilířů: ekonomického, sociálního a ekologického.¹¹³

V ekonomické strategii si politici vytkli za cíl zamyslet se nad tím, zda břemeno regulací netáhne podnikatele a s nimi i celou Evropu ke dnu. Je třeba spolehnout se na koordinační schopnost neregulovaných trhů – na konkurenci a na trvalý proud inovací, který bude nadále otevírat nové možnosti uspokojování lidských potřeb. Je zřejmé, že trh není politika, a proto spoléhání se na trh znamená pro politiky spoléhání se na ostatní, znamená to omezení jejich vlastní moci, znamená to pro ně nečinně přihlížet, jak se věci dějí. Chtějí-li politici prosperitu, nezbyvá jim, než podřídít se imperativu laissez-faire, laissez-passer! Tento imperativ se týká jejich aktivního zasahování do tržního procesu, jejich snahy obcházet spontánní koordinaci skrze cenový mechanismus a nahrazovat jí přímým určováním výsledků, dle jejich vlastních přání a pocitů. Politici (ani nikdo jiný) nedokáže přímo naplánovat to, co na trhu společně plánují miliony či

¹¹¹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 79. ISBN 80-7079-946-3.

¹¹² ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 79. ISBN 80-7079-946-3.

¹¹³ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 9-10. ISBN 8086389-40-5.

miliardy lidí. Přesto pro politiky zůstává nezastupitelné místo na cestě k větší prosperitě. Existence trhu totiž není zcela samozřejmá a autokratická.¹¹⁴

Nástroje Společné obchodní politiky, jimiž mohou instituce ES disponovat a obchod ovlivnit, jsou v podstatě čtyři:

- uzavírání smluv obchodu a hospodářské spolupráci s jinými státy nebo seskupeními,
- stanovení celních tarifů na dovozy do Společenství,
- stanovení různých celních a dalších preference pro vybrané země či seskupení,
- uplatnění mimotarifních omezení (dovozní kvóty, dobrovolná omezení apod.).¹¹⁵

Tržní ekonomiky se vyvinuly do současné podoby v průběhu několika století.

6.2.1 Kartelové smlouvy

Článek 85 smlouvy o založení Evropského společenství

Problém související s uvedenými ustanoveními soutěžní politiky je spojování podniků. Když se spojí více podnikatelů, omezí se počet soutěžitelů a zvětší se jejich tržní síla. A tak představuje pro soutěžní politiku problém.¹¹⁶

1. Se společným trhem jsou neslučitelné, a proto zakázány veškeré dohody mezi podniky. Rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy, a jejichž cílem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže na společném trhu, platí zejména pro ty které:¹¹⁷

- a) přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny nebo jiné obchodní podmínky,
- b) omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj nebo investice,
- c) rozdělují trhy nebo zdroje zásobování,

¹¹⁴ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 15. ISBN 8086389-40-5.

¹¹⁵ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 79. ISBN 80-7079-946-3.

¹¹⁶ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 35. ISBN 8086389-40-5.

¹¹⁷ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

- d) uplatňují vůči partnerům nerovné podmínky při rovnocenných plněních, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v soutěži,
- e) váží uzavření smlouvy na podmínku, že druhá strana přijme další plnění, která podle povahy věci nebo podle obecných zvyklostí s předmětem takové smlouvy nesouvisejí.

2. Dohody nebo rozhodnutí, zakázané podle tohoto článku, jsou neplatné.

3. Dohody odstavce 1 mohou však být prohlášena za neúčinná:¹¹⁸

- pro dohody nebo kategorie dohod mezi podniky,
- pro rozhodnutí nebo kategorie rozhodnutí sdružení podniků,
- pro sladěné postupy nebo kategorie sladěných postupů, které přispívají ke zlepšení výroby nebo distribuce výrobků, anebo k podpoře technického či hospodářského pokroku, přičemž vyhrazení spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z tohoto vyplývajících,
- neukládají příslušným podnikům omezení, která nejsou pro dosažení těchto cílů nutná,
- neumožňují těmto podnikům vyloučit soutěž ve vztahu k podstatné části výrobků tímto dotčených.¹¹⁹

Ustanovení článku 85 smlouvy o založení evropského společenství jednoznačně přesvědčují, že ne každá kartelová smlouva či jednání ve shodě jsou okamžitě vyhlášována za protiprávní. Přesvědčuje o tom odstavec 3, který v podstatě připouští uzavírání kartelových dohod mezi podniky, jestliže povedou k rozvoji trhu. V dalších nařízeních pak specifikovala Komise, ve kterých případech nejde o kartelovou dohodu či restriktivní opatření podle čl. 85 smlouvy o založení evropského společenství a dohody jsou tedy přípustné. Jde o záležitosti týkající se:¹²⁰

- majetkových práv - zejména patentů, průmyslových práv, modelů a ochranných známek,
- standardizace a typizace,
- výzkumných a vývojových prací,

¹¹⁸ ŠREIN, Z. *Mechanizmy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

¹¹⁹ ŠREIN, Z. *Mechanizmy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

¹²⁰ ŠREIN, Z. *Mechanizmy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

- specializace,
- práva použít určité metody zpracování nebo *know-how* v průmyslu.¹²¹

Spojování podniků byl pro Evropskou Komisi problém zásadního charakteru. V každém jednotlivém případě bylo třeba posoudit, zda jde či nejde o dohodu podléhající zákazu podle čl. 81 smlouvy o založení evropského společenství, nebo zda jde o zneužití dominantního postavení podle čl. 82 smlouvy o založení evropského společenství. Pořádek do této oblasti mělo vnést přijetí nařízení Rady ES č. 4064/89 o kontrole spojování podniků.¹²²

6.2.2 Dominantní postavení na trzích EU

Článek 86 smlouvy o založení Evropského společenství

Se společným trhem je neslučitelné, a proto zakázané, aby, pokud to může ovlivnit obchod mezi členskými státy, jeden nebo několik podniků zneužívaly dominantního postavení na společném trhu nebo jeho podstatné části.¹²³

Takové zneužívání může zejména spočívat:¹²⁴

- a) v přímém a nepřímém vnucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen, anebo jiných obchodních podmínek,
- b) v omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje ke škodě spotřebitelů,
- c) v uplatňování nerovných podmínek vůči obchodním partnerům při rovnocenných plněních, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v soutěži,
- d) ve vázání uzavření smlouvy na podmínku, že druhá strana přijme další plnění, která podle povahy věci nebo podle obchodních zvyklostí s předmětem takové smlouvy nesouvisí.¹²⁵

Avšak není-li problém, ani jednání ve shodě a ani dominantní postavení nemůže být z hlediska konkurence problémem ani žádná fúze.¹²⁶ Firmy na trhu existují

¹²¹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

¹²² LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 36. ISBN 8086389-40-5.

¹²³ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 94. ISBN 80-7079-946-3.

¹²⁴ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 94. ISBN 80-7079-946-3.

¹²⁵ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 94. ISBN 80-7079-946-3.

¹²⁶ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 36. ISBN 8086389-40-5.

v důsledku transakčních nákladů spojených s neexistencí trhů pro podnikatelské soudy. Tyto transakční náklady závisí na velikosti firmy. Stejně tak jako nelze stanovit optimální počet firem v nějakém odvětví, neplatí žádná obecná poučka o tom, jak velká by optimální firma měla být.¹²⁷

Provinilci mohou být pokutováni až do výše 10 % jejich světového obratu. Tyto pokuty se platí do rozpočtu EU. Proti všem kartelovým rozhodnutím je možné se odvolat k Soudu prvního stupně a potom k Evropskému soudnímu dvoru v Lucembursku. Tyto dva soudy mohou rozhodnutí Komise anulovat jako celek nebo jen z části.¹²⁸

6.2.3 Fúze firem v EU

S dominantním postavením na trhu velmi těsně souvisí posuzování fúzí (slučování) firem v EU. Vlastní text Smlouvy se otázce posuzování fúzí nezmiňuje. Vyplývá z toho, že všechny případy fúzí je nutno posuzovat z hlediska ustanovení článků 85 a 86 smlouvy o založení evropského společenství, tedy fúze nesmějí ohrozit spravedlivou soutěž, zájem spotřebitele a nesmějí vytvářet takové dominantní postavení, které by bylo možno zneužít.¹²⁹

Nařízení Komise a celé zákonodárství ES vychází z principu subsidiarity a vyčleňuje pro projednávání na úrovni Komise jen případy fúzí, kde:¹³⁰

- celkový obrat fúzovaných společností přesahuje 5 mld. eur,
- alespoň dva partneři dosahují na území EU obratu přes 250 mil. eur,
- jeden z partnerů dosahuje na území EU obratu, který je menší než 66 % jeho celkového obratu v EU.

Poslední kritérium je zdůvodněno tím, že pokud se firmy slučují, jsou velice závislé na odbytu v jediném členském státě EU. Může fúze vést k narušení hospodářské soutěže spíše v příslušném státě, nežli v celé EU, a proto pro tyto případy by měly být

¹²⁷ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 36. ISBN 8086389-40-5.

¹²⁸ *Zneužití dominantního postavení* [online]. 2010 [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://eu4ju4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C9/15/>>.

¹²⁹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 96. ISBN 80-7079-946-3.

¹³⁰ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 96. ISBN 80-7079-946-3.

příslušné národní instituce. Pouze případy, které splňují všechny tři podmínky, spadají pod pravomoc Komise.¹³¹

V České republice bylo po volbách v roce 1996 zrušeno Ministerstvo pro hospodářskou soutěž a zřízen samostatný Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, plnící na tomto úseku funkce, jež v EU přísluší Komisi. Důvodem bylo zdůraznit nezávislost úřadu na vládě a jejích zájmech, tedy jde o určitou paralelu s nezávislostí soudů. V průběhu mezivládní konference navrhovala vláda SRN obdobné řešení: zřídit samostatnou agenturu pro ochranu soutěže oddělenou od Komise. Proti tomu velmi energicky vystoupil jménem Komise komisař K. van Miert. Podle jeho argumentace by se tím právě narušila těsná vazba a závislost ochrany soutěže s ostatními hospodářsko-politickými cíli EU. Německý návrh nakonec neprošel.¹³²

6.2.4 Zákaz státních subvencí do výroby

Státní podpora v nejrůznější podobě (dotace k cenám, úhrada ztráty, zvýhodněný úvěr, daňové úlevy a podobně) je na společném trhu zakázána, protože zvýhodňuje určitý subjekt a vytváří na trhu nerovné podmínky. Určité formy státní podpory se však připouštějí, zejména státní podpora sociální povahy a k uhrazení škod způsobených přírodními katastrofami. Jsou i další přípustné formy státní podpory - podpora regionů postižených nezaměstnaností a podpora významným projektům v zájmu Společenství. Komise však bedlivě sleduje poskytování státní podpory v jednotlivých členských zemích a může jí zakázat nebo nařídit její nápravu, dojde-li k přesvědčení, že jejím poskytováním jsou porušována pravidla hospodářské soutěže ve Společenství.¹³³

6.2.5 Praxe soutěžní politiky EU

V Evropské unii stejně jako kdekoli jinde na světě je soutěžní politika považována za nástroj. Konkrétně je nástrojem k dosažení cílů Společenství. Mezi ně patří zejména zvyšování životní úrovně a v kontextu Lisabonské strategie pak snaha vytvořit z Evropské unie „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku založenou na znalostech“.¹³⁴

¹³¹ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 96. ISBN 80-7079-946-3.

¹³² ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 86. ISBN 80-7079-946-3.

¹³³ PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 98. ISBN 978-80-86708-45-4.

¹³⁴ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 41. ISBN 8086389-40-5.

Soutěžní politika nemůže zvýšit blahobyt všech, ale vždy jen některé dílčí skupiny. Přesto, nemůže zapřít vyšší tempo hospodářského růstu a vyšší ekonomickou úroveň tím, že podpoří skupiny, které jsou nejvíce inovativní na úkor lidí nedynamických?¹³⁵

Tab. 2: Statistika fúzí počtu zahájených správních řízení v EU¹³⁶

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet oznámených případů	247	313	356	402	347	259
Případy staženy - fáze I.	3	6	7	5	10	6
Případy staženy - fáze II.	2	3	2	2	3	2

Tab. 3: Statistika kartelových případů rozhodnutých Evropskou komisí¹³⁷

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	celkem
Počet	6	5	7	8	7	6	39

Tab. 4: Počet rozhodnutí o zneužití dominantního postavení v období 2004 - 2009¹³⁸

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	celkem
Počet	30	41	47	45	37	43	243

¹³⁵ LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika – Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. s. 54. ISBN 8086389-40-5.

¹³⁶ *Statistika fúze upozornění počtu zahájených správních řízení v EU* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf>>.

¹³⁷ *Statistika kartelových případů rozhodnutých Evropskou komisí* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>>.

¹³⁸ *Počet rozhodnutí dominantního postavení v období 2004 - 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>>.

Tab. 5: Deset největších pokut uložených za kartel od roku 1969 do roku 2009¹³⁹

Rok	Název případu	Částka v Eur.
2008	Automobilová skla	1 383 000 000
2009	Plyn	1 106 000 000
2007	Elevátory a eskalátory	992 000 000
2001	Vitamíny	791 000 000
2007	Plynem izolované spínací přístroje	751 000 000
2008	Voskové svíčky (Paraffin waxes)	676 000 000
2006	Syntetický kaučuk (BR / ESBR)	519 000 000
2007	Ploché sklo	487 000 000
2002	Sádrokarton	459 000 000
2006	Peroxid vodíku a perboritan	388 000 000

Tab. 6: Deset největších pokut za monopol podniku od roku 1969 do roku 2009 v EU^{140,141}

Rok	Jméno podniku	Případ	Částka v EUR
2008	Saint Gobain	Auto skla	896 000 000
2009	E.ON	Plyn	553 000 000
2009	GDF Suez	Plyn	553 000 000
2007	ThyssenKrupp	Elevátory a eskalátory	553 000 000
2004	Microsoft	Přehrávač Windows Media Player	497 000 000
2001	F.Hoffmann – La Roche AG	Vitamíny	462 000 000
2007	Siemens AG	Plynem izolované spínací přístroje	397 000 000
2008	Pilkington	Auto skla	370 000 000
2008	Sasol Ltd	Voskové svíčky	318 000 000
2006	Microsoft	Přehrávač Windows Media Player – za nesplnění požadavků Komise	280 000 000
2006	Eni SpA	Syntetický kaučuk	272 000 000
2002	Lafarge SA	Sádrokarton	250 000 000

¹³⁹ *Deset největších pokut uložených za kartel od roku 1969 do roku 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://www.slaughterandmay.com/media/924470/eu_competition_newsletter_5_-_12_feb_2010.pdf>.

¹⁴⁰ *Deset největších pokut za monopol podniku od roku 1969 do roku 2009 v EU* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://www.slaughterandmay.com/media/924470/eu_competition_newsletter_5_-_12_feb_2010.pdf>.

¹⁴¹ *Evropská komise pokutovala Microsoft za nedodání klíčových údajů konkurentům* [online]. 2010 [cit. 2010-07-16]. Dostupný z WWW:

<http://cs.wikinews.org/wiki/Evropsk%C3%A1_komise_pokutovala_Microsoft_za_nedod%C3%A1n%C3%AD_kl%C3%AD%C4%8Dov%C3%BDch_%C3%BA%C5%AF_konkurent%C5%AFm>.

6.2.6 Vyhodnocení praxe antimonopolní politiky EU

V roce 2004 Komise zaznamenala zvýšený zájem o spojování podniků cca o 17% oproti roku 2003 na počet 249. Vyřešeno bylo na konci fáze I. Řízení 232, z toho bez závazků tvořilo 220 případů. V porovnání s rokem 2003 zůstává počet případů shodný s rokem 2004, tj. 8 případů, které mají podezření na negativní dopad hospodářské soutěže a vyžadují podrobnější šetření ve fázi II. V jednom případě byla transakce zakázána z důvodu vzniku dominantní síly a 6 případů transakcí bylo schváleno. Ovlivňujícím faktorem od 1. 5. 2004 byly legislativní úpravy, které se projevily v oblasti Nového oznámení o spojování, a které umožňují zájemcům o spojování postoupit případu Úřadu kteréhokoliv zvoleného členského státu, nebo více států, kterých se týká dané spojení podniků. Další úpravy proběhly ve státní podpoře, tj. nařízení de minimis 6. října 2004 na podporu odvětví zemědělství a rybolovu. Tímto nařízením Komise přesouvá do těchto odvětví ze státních rozpočtů 344 milionů EUR. A to za předpokladu plného zapojení členských států. Z této částky je 317 určeno pro zemědělství a 27 mil. EUR pro rybolov. V roce 2004 proběhlo přistoupení nových členských zemí. Tyto přistupující členské státy měly možnost před svým přijetím uplatnit státní podpory, které byly již v programech přistupujících států před přijetím do EU. Tyto státy měly možnost před samotným vstupem zajistit opatření podpory, která mají být považována za stávající podporu. Stávající podpory v nových členských státech je možné zachovat při splnění stanovených podmínek. V rámci dočasného postupu měly členské státy možnost předložit opatření od 1. 1. 2003 do data přistoupení. Celkově bylo předloženo 559 opatření, kde z celkového počtu bylo 58 % navrženo jako stávající podpora.

Jeden z případů jednal o podporu na restrukturalizaci pro výrobce oceli v České republice Třineckým železárnám. Komise shledala, že tato společnost není v podpoře na restrukturalizaci způsobilá, odůvodnění je, že tato společnost není zmíněna v předchozích dokumentech. Komise má pochybnosti o projektech vzdělání žádané pro tuto firmu a bude prošetřovat, zda cena zaplacená za akcie Třineckých železáren je cenou tržní.

Rok 2004 byl rokem zahájení reformy pro státní podpory, jejímž cílem je prosazování přísnějších pravidel státní podpory. Konečným cílem akčního plánu pro státní podpory je zajistit předvídatelnost při kontrole státní podpory.

V roce 2005 dochází k velkému nárůstu počtu zaregistrovaných nových případů v počtu 676, což znamená 8 % nárůst v porovnání s rokem 2004. V roce 2005 zaznamenal velký úspěch program shovívavosti **leniency**, který vedl ke zvýšenému počtu stíhaných kartelů. Tento nový postup neodrazuje podniky spolupracovat v důsledku zrušení povinnosti předložit dokumenty (discovery) v občanskoprávních řízeních o náhradu škody. Milníkem v provádění nařízení (ES) bylo v roce 2005 šetření odvětví finančních služeb a energetice. Bylo to z důvodu důležitosti těchto odvětví k dosažení širších politických cílů, jako jsou ekonomický růst a vytvoření nových pracovních míst.

V roce 2005 byl zaveden nový postup zajišťující spolupráci podniků s Komisí podle leniency programu (oznámení o shovívavosti) a discovery (předložení dokumentů). Postup spočívá v tom, že ostatní členové podezíraného kartelu nemají přístup k prohlášením (tištěná podoba, CD-ROM atd.). Místo toho si mohou pořídit poznámky ze záznamu prohlášení žadatele o shovívavost.

Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž nyní úzce spolupracují v Evropské síti pro hospodářskou soutěž na používání antimonopolních pravidel ES. Nařízení ES č. 1/2003 zrušilo monopol Komise v rámci používání čl. 81 odst. 3 a zmocnilo vnitrostátní soudy k používání čl. 81 a 82 Smlouvy o ES.

V roce 2006 Komise přijala nové pokyny pro výpočet pokut uložených podnikům, jež porušily čl. 81 a 82 Smlouvy ES. Bylo vydáno 7 konečných rozhodnutí, v kterých byly uloženy pokuty 41 podnikům v celkové výši 1846 milionů EUR. V porovnání s rokem 2005 je patrný nárůst pokut, protože činily za rok 2005 v celkové výši 683 milionů EUR a pokuty byly uloženy 33 podnikům.

Velká pozornost je věnována síťovému odvětví, které mají klíčový význam pro evropskou konkurenceschopnost a pro další rozvoj co se týče znalostní ekonomiky v Evropě. V této souvislosti zahájila Komise řízení proti společnosti Telefónica za údajné „omezení rozpětí“.

V roce 2006 počet spojení oznámených Komisi dosáhl rekordního počtu 356 a tím překročil předchozí rekordní počet. Komise vydala celkem 352 konečných rozhodnutí, z čehož 207 bylo vydáno podle zjednodušeného postupu. Ve fázi I. bylo schváleno bez podmínek 323 transakcí a s výhradou 13 transakcí. Došlo k mírnému nárůstu počtu řízení ve fázi II., jelikož za rok 2006 jich bylo 13 a v roce 2005 bylo

případů 10. Komise zjednodušila schvalování regionální podpory přijetím nařízení o blokové výjimce. Komise přijala nový rámec na podporu výzkumu, vývoje a inovací, kde cílem je pomoc členským státům ve prospěch většího podílu jejich celkových rozpočtů. A na základě ekonomické analýzy zaměřit podporu na nejlepší projekty.

V roce 2006 došlo k významnému nárůstu v souvislosti s kontrolou státní podpory s 921 případy oproti roku 2005, kde činil nárůst o 36 %. Komise vydala 710 konečných rozhodnutí, která představují proti roku 2005 nárůst o 12 %.

V prosinci roku 2006 bylo přijato revidované oznámení o shovívavosti. Komise, v roce 2007 obdržela 20 žádostí o zajištění ochrany před pokutami a 11 žádostí o snížení pokut. Bylo uloženo 41 podnikům v celkové výši 3 334 milionů EUR pokut oproti roku 2006, kdy činily pokuty 1 846 milionů EUR. Nejvyšší pokuty byly uloženy v oblasti výtahů a eskalátorů 992 milionů EUR. Nejvyšší pokuta byla též učiněna za účast v kartelu ve výši 477 milionů EUR.

V souvislosti s finanční krizí vydala Komise prvotní pokyny k používání pravidel pro poskytování státní podpory na opatření přijatá k finančním institucím. Mají napravit vážnou poruchu v oblasti hospodářství poškozeného členského státu. V roce 2008 pokračovala Komise ve svých přísných donucovacích opatřeních vůči kartelům a uložila 34 podnikům pokuty v celkové výši 2 271 milionů EUR v sedmi případech kartelů. V oblasti automobilového skla bylo uloženo dosud nejvyšší pokuty ve výši 1 383 milionů EUR. V roce 2008 provedly útvary Komise několik obecných odhadů újmy, které způsobily kartely v hospodářství. Tento předpoklad naznačuje, že v souvislosti z 18 rozhodnutí za období 2005-2007 v oblasti kartelů, mohlo být dosaženo dalších úspor v řádu přibližně 60 miliard EUR. Dne 2. dubna 2008 přijala Komise Bílou knihu o žalobách o náhradách škod způsobených porušením antimonopolních pravidel. Bylo přijato v průběhu roku 340 konečných rozhodnutí, kde z toho bylo 307 transakcí schváleno v první fázi bez podmínek, 118 rozhodnutí bez podmínek v rámci běžného řízení, 189 bylo schváleno pomocí zjednodušeného postupu a 19 transakcí s výhradou podmínek. V rámci II. fáze bylo zahájeno 10 řízení. Došlo k nárůstu počtu rozhodnutí přijatých podle článku 8 - Evropský systém centrálních bank (4,0 % v porovnání s 2,5 % v roce 2007) a počtu zpět vzetí v první fázi (2,9 % v porovnání se 1,2 % v roce 2007). A v druhé fázi (0,9 % v porovnání s 0,7 % v roce 2007). V průběhu roku nebyla přijata žádná rozhodnutí o zákazu.

V roce 2009 přijala Komise 6 rozhodnutí týkajících se kartelů a 43 podnikům udělila pokuty ve výši 1,62 miliardy EUR. Celkem bylo oznámeno 259 transakcí a přijato 243 rozhodnutí. Z toho 225 bylo schváleno v první fázi a 82 rozhodnutí bylo schváleno v rámci běžného řízení a 143 rozhodnutí pomocí zjednodušeného postupu. V první fázi bylo schváleno 13 transakcí s výhradou podmínek a dva případy byly staženy ve druhé fázi a 6 případů v první fázi. Komise udělila pokuty společností E.ON a GDF Suez za rozdělení trhu ve výši 1,106 miliard EUR. Jedná se o dosud prvně udělené pokuty za porušení antimonopolních pravidel v energetice a zároveň představují i nejvyšší pokuty uložené v roce 2009. Komise schválila financování z veřejných zdrojů v Evropě ve výši přibližně 2 miliard EUR na investice do širokopásmových sítí.

Bližší podrobnosti k jednotlivým obdobím lze nalézt v příloze I.

6.2.7 Hospodářská soutěž v evropské legislativě

Evropská společenství existující od roku 1957 jsou důsledkem snahy vytvoření společného trhu, a jsou základním stavebním kamenem Evropské unie.

Paralelní aplikace „vně“ EU

Judikatura ESD (evropského soudního dvora) v soutěžních věcech zásahu *ne bis in idem* reflektuje zejména ve vztahu k situacím, kdy Komise ukládá pokutu za určité jednání podniku, který již byl za totéž jednání sankcionován v jiné jurisdikci mimo EU. Jako příklad takové paralelní aplikace soutěžního práva může sloužit případ *Grafitové elektrody*. Několik společností, které byly v podstatě jedinými světovými výrobci této komodity, uzavřelo zakázanou dohodu. Dohoda skýtala vyloučení trhu z hospodářské soutěže. Za toto své, fakticky „jediné“ jednání, byly tyto společnosti stíhány a pokutovány v USA, Kanadě a v EU.¹⁴²

Rozhodnutím Komise, kterým jim byla uložena pokuta, bylo napadeno před Soudem prvního stupně a následně před ESD, mimo jiné proto, že Komise údajně porušila princip *ne bis in idem* tím, že uložila stejným společnostem pokutu za jednání, za které již byly pokutovány v jiných případech.¹⁴³

¹⁴² NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo. 2008. s. 56. ISBN 978-80-86648-18-4.

¹⁴³ NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo. 2008. s. 56. ISBN 978-80-86648-18-4.

Antimonopolní politika je zásah vlády k úpravě struktury trhu nebo k zamezení zneužívání tržní síly.¹⁴⁴

Poznatek, že existuje vztah mezi tržní ekonomikou, její výkonností a udržováním konkurenčního prostředí, patří mezi základní abecedu ekonomické teorie. Potence tržní ekonomiky se mohou plně projevit pouze tehdy, existuje-li mezi jeho účastníky volná soutěž. Zakladatelé Společenství si toho byli již při formulaci římské smlouvy dobře vědomi. Proto ve výčtu činností, které patří mezi priority při vytváření společného trhu, požadují za nutné uvést „zavedení systému zajišťujícího, že soutěž na společném trhu nebude narušována“. Jak důležitá jsou pravidla hospodářské soutěže, uvádí také bílá kniha z roku 1995 adresována kandidátským zemím.¹⁴⁵ Konstatuje, že nejen jejich respektování, v případě vynucování, je důležitou podmínkou pro fungování jednotného vnitřního trhu a pro využití všech jeho předností. Doslova uvádí, že „politika hospodářské soutěže je základem vnitřního trhu“, a že bez zavedení systému, který vymezila ještě Římská smlouva, by „vnitřní trh nemohl fungovat“ a jeho cílů by nebylo možné dosáhnout.¹⁴⁶

Evropský soudní dvůr došel k poznání, že základem soutěžního řádu Společenství je Smlouva Evropského Společenství. Tento soutěžní řád se neomezuje jen na tradičně chápané kartelové právo. Zařazuje do této kapitoly instituty, kterou jsou součástí jiných oblastí pozitivně právní úpravy evropského práva.¹⁴⁷

Proč takový důraz na ochranu hospodářské soutěže na vnitřním trhu a proč důraz na „společná pravidla“ platná na tomto trhu?¹⁴⁸

1. Po odstranění cel, kvót a jiných bariér obchodu mezi členskými zeměmi nebylo možno vyloučit, že některé podniky členských zemí se budou pokoušet si kompenzovat tuto změnu spojenou s náročnějšími konkurenčními podmínkami uzavíráním dohod o společném postupu s jinými podniky.

¹⁴⁴ SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2004. s. 222. ISBN 80-251-0109-6.

¹⁴⁵ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 83. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁴⁶ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 83. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁴⁷ PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. s. 98. ISBN 978-80-86708-45-4.

¹⁴⁸ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 84. ISBN 80-7201-330-0.

2. Rovněž tak bylo možno očekávat, že podniky, které se dostaly do odbytových potíží, a hrozil jim případně zánik spojený s růstem počtu nezaměstnaných, se budou dovolávat pomoci ze strany státu.¹⁴⁹
3. V obou případech to ohrožovalo narušení volné soutěže podmínky obchodu mezi členskými zeměmi. Každá členská země má svůj protimonopolní úřad. Problém je v tom, že zásady protimonopolní politiky nemusí být v každé z nich totožné a legislativa Společenství je také neurčuje. Co je ještě závažnější“ zásahy národního protimonopolního úřadu, které se dotýkají porušování volné soutěže na „národním trhu“, ale zůstávají bez efektu, pokud je volná soutěž ohrožena nebo narušována v obchodě mezi členskými státy.¹⁵⁰
4. Řešením je přijetí společných závazných pravidel na ochranu hospodářské soutěže, která se však vztahují pouze na případy, kdy v obchodě mezi členskými státy nebo v jejich hospodářských vztazích byla tato pravidla porušena. Nevztahují se tedy na porušování zásad ochraňujících hospodářskou soutěž uvnitř členských států, pokud má toto jednání lokální význam a nepoškozuje zájmy subjektů v jiných členských zemích. Takové případy řeší národní protimonopolní úřady.
5. Můžeme tedy zařadit politiku hospodářské soutěže, kterou provádí Společenství, mezi společné politiky, s omezením, které bylo uvedeno: vztahuje se pouze na případy ohrožení volné soutěže v obchodě mezi členskými zeměmi.¹⁵¹ Mezi činnostmi Společenství a činnostmi členských států existuje v této oblasti určitá dělba práce. Jak to stanovila Římská smlouva (čl. 85).¹⁵²

6.3 Mezinárodní dohody Evropské unie

Pro zajištění fungování a uplatnění antimonopolní politiky Evropského společenství na subjekty sídlící mimo evropskou unii, ale ovlivňující trhy Evropské unie, nebo subjekty na trzích Evropské unie. Je snahou Evropského společenství uzavírat dohody s ostatními vládami okolních států.

¹⁴⁹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 84. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁵⁰ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 84. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁵¹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 85. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁵² ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 88. ISBN 80-7079-946-3.

Proto byla podepsána dne 4. 6. 1998 oboustranná dohoda mezi Evropskými společenstvími a vládou Spojených států amerických o používání zásad aktivní zdvořilosti při prosazování jejich pravidel hospodářské soutěže.¹⁵³

Dále pak byla podepsána dne 10. 7. 1999 dohoda mezi Evropskými společenstvími a vládou Kanady o používání jejich právních předpisů o hospodářské soutěži.¹⁵⁴

Jako zatím poslední byla podepsána dne 10. 8. 2003 v Bruselu dohoda mezi společenstvím a vládou Japonska o spolupráci ve věci protisoutěžních jednání.¹⁵⁵

¹⁵³ *Mezinárodní dohody* [online]. 2010, poslední revize 17. 2. 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/accords/accords.htm>>.

¹⁵⁴ *Mezinárodní dohody* [online]. 2010, poslední revize 17. 2. 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/accords/accords.htm>>.

¹⁵⁵ *Mezinárodní dohody* [online]. 2010, poslední revize 17. 2. 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/accords/accords.htm>>.

7 Antimonopolní politika ČR

7.1 Význam a ochrana hospodářské soutěže ČR

Zřejmě nejvíce kontroverzní politikou ochrany hospodářské soutěže je politika zaměřená proti zneužívání dominantního postavení na trhu. Stát se zde zaměřuje na firmy, které mají velký podíl na trhu, a sleduje, zda nezneužívají svého dominantního postavení k potlačování konkurence. Tato politika má svůj původ v USA, kde má největší tradici a kde také najdeme nejpracovitější antimonopolní zákonodárství i nejvíce velkých soudních sporů týkajících se zneužívání dominantního postavení.¹⁵⁶

Pokud firma dosáhla vysokého podílu na trhu úspěšnými inovacemi, tedy snižováním nákladů a snižováním cen, takto svědčí o tom, že na trhu vládne zdravá konkurence, která je ku prospěchu spotřebitelů. Konkurence je proces, ve kterém úspěšné firmy vytlačují z trhu neúspěšné konkurenty – a tím přirozeně získávají i velký tržní podíl.¹⁵⁷

Pravidla pro ochranu volné soutěže na vnitřním trhu můžeme obecně shrnout takto:¹⁵⁸

- Je přesně specifikováno, jaké jednání a chování podniků a státu je nepřijatelné a s vnitřním trhem neslučitelné, a které dohody mezi podniky jsou neplatné. Toto pravidlo bylo později upřesněno na základě pravidla *de minimis*: vážné ohrožení soutěžního prostředí nenastává u podniků nebo jejich sdružení, pokud jejich podíl na příslušném trhu nepřesahuje 5 % a jejich společný roční obrat nepřekročil 50 mil. Eur.
- Je stanoveno, které jednání podniků nebo států je přípustné a za jakých podmínek.
- Je přesně vymezena funkce Komise jako orgánu Společenství pověřeného kontrolou dodržování pravidel soutěže a vybaveného dalekosáhlými pravomocemi.¹⁵⁹

¹⁵⁶ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 186. ISBN 80-7179-891-6.

¹⁵⁷ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 186. ISBN 80-7179-891-6.

¹⁵⁸ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 86. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁵⁹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 86. ISBN 80-7201-330-0.

V příslušných člancích Římské smlouvy (čl. 85-94, čl. 81-89 ve znění Amsterodamské smlouvy) jsou uvedeny čtyři sféry, v nichž hrozí nebezpečí, že hospodářská soutěž na společném trhu bude omezena nebo narušena:¹⁶⁰

1. Dohody mezi podniky, rozhodnutí učiněná jejich sdruženími a společné (sladěné) postupy (jednání ve shodě) s cílem omezit soutěž.
2. Případy zneužití dominantního postavení na společném trhu nebo jeho podstatné části.
3. Jednání veřejných podniků a podniků, jimiž byla přiznána zvláštní nebo výlučná práva.
4. Podpora poskytovaná státem nebo ze státních prostředků.¹⁶¹

Výjimku představují blokové výjimky, které Komise navrhla a Rada rozhodla, že určité subjekty jsou vyňaty a jsou slučitelné s vnitřním trhem (např. dohody o výhradním prodeji nebo nákupu, o výzkumu a vývoji, dohody o prodeji a servisu).¹⁶²

Jak máme vůbec posoudit, zda má firma na trhu dominantní postavení? Úřad pro ochranu hospodářské soutěže měří dominantní postavení firmy jejím podílem na relevantním trhu. Otázkou je, co znamená relevantní trh? Úřad za relevantní trh považuje domácí trh. Ale je-li země otevřena zahraničnímu obchodu, je relevantním trhem evropský trh, nebo dokonce světový trh. Podíl firmy na evropském nebo světovém trhu je jistě daleko menší než podíl na domácím trhu.¹⁶³

7.2 Nástroje politiky hospodářské soutěže ČR

Chápeme-li ochranu hospodářské soutěže v nejširším pojetí jako instituci, potom obsahuje všechno, co slouží k naplnění jejího cíle – veškeré právní normy i nepsané zvyklostní právo. K právním normám, které se dotýkají problematiky hospodářské soutěže, patří například:¹⁶⁴

- ustanovení o obchodní inspekci,

¹⁶⁰ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a.s., 2002. s. 86. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁶¹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a. s., 2002. s. 86. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁶² URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a. s., 2002. s. 86. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁶³ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 186. ISBN 80-7179-891-6.

¹⁶⁴ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 73. ISBN 80-7179-237-3.

- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů,
- dohody o sjednávání prací a služeb,
- ustanovení proti nekalé soutěži,
- patentová ustanovení,
- zákon o ochraně hospodářské soutěže, zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 340/2004 Sb., zákonem 484/2004 Sb., zákonem č. 127/2005 Sb., zákonem č. 361/2005 Sb., zákonem č. 71/2007 sb., zákonem č. 296/2007 Sb., zákonem č. 155/2009 Sb.,¹⁶⁵
- zákon o cenách, zákon č. 526/1990 Sb., o cenách,
- zákon o ochraně spotřebitele, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (§ 41 – 51),¹⁶⁶
- zákon o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, zákon č. 395/2009 Sb.¹⁶⁷

Jako nástroje politiky hospodářské soutěže můžeme tedy označit veškeré právní normy, které se dotýkají vymezené problematiky, a všechny výkony a instituce k tomu oprávněné, jež podle těchto norem jednají.¹⁶⁸

Nositeli politiky hospodářské soutěže jsou orgány, které tyto právní normy uplatňují ve své činnosti a kontrolují nebo prosazují jejich dodržování, či postihují sankcemi jejich nedodržování. Ve všech vyspělých tržních ekonomikách je působnost v této oblasti svěřena specializovaným státním institucím – antitrustovým nebo protimonopolním úřadům, komisím, ministerstvům apod. Jakkoli vyžaduje činnost těchto institucí součinnost s vládní politikou, měly by si tyto instituce uchovat určitý stupeň nezávislosti; mnohdy totiž, může být jejich činnost v rozporu s momentálními zájmy vlády.¹⁶⁹

V České republice je činnost v oblasti politiky hospodářské soutěže ČR se sídlem v Brně Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který okrajově zasahuje také do

¹⁶⁵ *Legislativa hospodářské soutěže České republiky* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/legislativa/hospodarska-soutez/ceska-republika/>>.

¹⁶⁶ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 73. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁶⁷ *Legislativa hospodářské soutěže - České republiky* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/legislativa/hospodarska-soutez/ceska-republika/>>.

¹⁶⁸ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 73. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁶⁹ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

působnosti Ministerstva financí ČR (zákon o cenách) a jiných institucí. Instituce ochrany hospodářské soutěže byly u nás konstituovány v počátcích hospodářské transformace nejprve jako úřady pro hospodářskou soutěž.¹⁷⁰ Článkem V. ústavního zákona č. 296/1990 Sb. Ustanovuje Federální úřad pro hospodářskou soutěž jako ústřední orgán správy pro oblast podpory a ochrany hospodářské soutěže.¹⁷¹ Po vzniku ČR byl Český úřad pro hospodářskou soutěž transformován na ministerstvo.¹⁷² Po volbách v roce 1996 bylo zrušeno ministerstvo pro hospodářskou soutěž a zřízen samostatný Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, plnící na tomto úseku funkce, jež v EU přísluší Komisi.¹⁷³ Důvodem bylo zdůraznit nezávislost úřadu na vládě a jejích zájmech, tedy jde o určitou paralelu s nezávislostí soudů.¹⁷⁴

7.3 Pravomoc a náplň ÚOHS ČR

Pravomoc a náplň činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže jsou omezené a přesně definované zákonem (č. 273/1996 Sb.), který z působnosti ministerstva svěřuje: schvalovat dohody mezi soutěžícími podniky a spojování podniků (fúze) a přezkoumávat monopolní nebo dominantní postavení podniků, rozhodovat o povolení výjimek ze zákonného zákazu, stanovit pro povolení výjimek případné podmínky a jejich dodržování sledovat, provádět řízení o odvolání povolených výjimek a výjimky odvolávat, jestliže nebyly přes upozornění dodrženy stanovené podmínky nebo jestliže odpadly důvody, které k povolení vedly, zakázat plnění dohod a fúzí, popřípadě jejich částí, stejně jako zneužívání monopolního nebo dominantního postavení na trhu, odporují-li zákonným zákazům nebyla-li pro ně povolena výjimka, ukládat při zjištění závad povinnost k nápravě a stanovit k jejímu splnění přiměřenou lhůtu, vydávat rozhodnutí o tom, zda určité jednání má povahu zneužití monopolního nebo dominantního postavení podniku na trhu, a vydávat předběžná opatření,¹⁷⁵ ukládat subjektům peněžité pokuty za porušení povinností stanovených zákonem, vyžadovat od

¹⁷⁰ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁷¹ LACINA, K., ČECHÁK, V. *Evropské systémy veřejné zprávy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2005. s. 94. ISBN 80-86754-37-5.

¹⁷² SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁷³ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 86. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁷⁴ ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s. 86. ISBN 80-7079-946-3.

¹⁷⁵ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

subjektů podklady a informace potřebné pro činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a pro tento účel zkoumat u podnikatele právní a obchodní podklady a zjišťovat, zda nedochází k porušování povinností stanovených tímto zákonem, zveřejňovat žádosti o souhlas s uzavřením dohody nebo fúzí.¹⁷⁶ Uveřejňovat rozhodnutí, která nabyly právní moci, i neschválení dohod a fúzí, o zneužívání monopolního nebo dominantního postavení na trhu a o uložených pokutách a dalších nápravných opatřeních. Prokáže-li se v rámci správního řízení, že k porušení zákona skutečně došlo, vydá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže příslušné rozhodnutí, včetně případného uložení pokuty. Rozhodnutí má povahu rozhodnutí správního a lze proti němu podat rozklad. Nad Úřadem již není vyšší odvolací instituce, proto rozklady proti rozhodnutí řeší rozkladová komise Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.¹⁷⁷

Hospodářská soutěž na vnitřním trhu může být ohrožena nebo omezena nejen chováním podniků, ale také jednáním státu, který poskytuje podporu podnikům, státním i soukromým. Státní podpora vybraným podnikům je velice rozšířená praxe.¹⁷⁸

Stanovisko zakotvené v Římské smlouvě je jednoznačné (čl. 85-94): podpora státu je zakázána, protože určité podniky nebo určitou výrobu jednostranně zvýhodňuje a vytváří tím na vnitřním trhu nerovné podmínky. Zákaz státní podpory zahrnuje přímou podporu poskytnutou vládou, ale také jakoukoli jinou institucí, která k tomu využívá veřejných prostředků. Zákaz se týká podpor poskytnutých „v jakékoli formě“: v podobě dotací, úhrady ztráty, zvýhodněného úvěru, záruk na úvěr, daňové úlevy, dodávek zboží a služeb za preferenčních podmínek nebo v podobě přímého investičního vstupu. Výslovně se uvádí, že jde o podpory, které „narušují soutěž nebo hrozí narušením soutěže.“ Zákaz státních podpor není absolutní. Existuje řada přesně definovaných výjimek.¹⁷⁹

Do 1. 5. 2004 měl úřad v kompetenci vykonávat dohled při zadávání veřejných zakázek a veřejné podpory s právem ES. Později tato pravomoc přešla plně na Evropskou Komisi.¹⁸⁰ Připouštějí se podpory, které mají sociální charakter. Podpory při

¹⁷⁶ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁷⁷ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. s. 74. ISBN 80-7179-237-3.

¹⁷⁸ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a. s., 2002. s. 88. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁷⁹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a. s., 2002. s. 88. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁸⁰ *Historie ÚOHS* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/o-uradu/historie-uradu/>>.

mimořádných událostech (přírodní katastrofy). Podpory regionům s nízkou životní úrovní.¹⁸¹

7.4 Praxe soutěžní politiky ČR

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže býval v minulosti kritizován za to, že z hlediska geografického vymezení relevantního trhu odmítal připustit širší trh než celostátní. Tedy než území České republiky, ačkoliv v některých případech byly nepochybně dány důvody, proto, aby byla do relevantního trhu zahrnuta větší území.¹⁸²

Tab. 7: Statistiky z oblasti hospodářské soutěže za roky 2003 - 2009¹⁸³

Rok	Počet zahájených správních řízení. Zakázané dohody	Počet zahájených správních řízení. Fúze	Počet zahájených správ. řízení. Zneužití dominantního postavení	Počet případů vyřešených soutěžní advokací (ukončeno v roce)	Celková výše pokut uložených Úřadem v 1. Stupni (v mil. Kč)
2003	35	239	9	32	445
2004	17	134	12	neuv. d.	1 236
2005	5	55	4	3	492
2006	5	61	3	17	574
2007	9	61	0	13	956
2008	16	57	3	7	298
2009	2	40	1	7	18

¹⁸¹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde a. s., 2002. s. 88. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁸² NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo, 2008. s. 71. ISBN 978-80-86648-18-4.

¹⁸³ *Statistiky z oblasti HS za rok 2008* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/informacni-centrum/statistiky/statistiky-hs/>>.

7.4.1 Vyhodnocení praxe antimonopolní politiky ČR

Pro rok 2003 je charakteristický nárůst spojení soutěžitelů, kde tento trend je dán především změnou notifikačních kritérií a pokračuje koncentrací v některých sektorech, zejména u farmaceutického průmyslu. K porušení hospodářské soutěže docházelo nejčastěji v oblasti telekomunikací a u rozhodování sdružení soutěžitelů. Pro rok 2003 je typické odhalení více cenových kartelů. Co se týče oblasti antitrustu, tak bylo zahájeno celkem 595 stížností a podnětů, přičemž Úřad pro ochranu hospodářské soutěže získal od veřejnosti 569 a zbyvajících 26 zahájil z vlastního podnětu. Dále proběhlo 35 správních řízení dohody, které omezují soutěž. Celkem bylo vydáno 32 rozhodnutí, kde z toho 12 bylo sankční povahy a 10 v rámci určovacího řízení. Posledních 10 rozhodnutí se týkaly povolení v rámci výjimky. Dohody, jež narušovaly soutěž, byly pokutovány v celkové výši 326 milionů Kč. Dále bylo zahájeno 9 správních řízení a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydal 7 rozhodnutí, z kterých 4 byly sankční povahy. V oblasti spojování podniků proběhlo 239 správních řízení a bylo vydáno 225 rozhodnutí. Přičemž 178 spojení bylo povoleno bez výjimek a pouhých 7 s podmínkami či závazky. Konečných 27 rozhodnutí nepodléhalo povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a u 1 spojení byl proveden zákaz.

V roce 2004 ovlivnili oblast hospodářské soutěže legislativní úpravy spojené se vstupem ČR do Evropské unie. Dne 2. 6. 2004 nabyla účinnosti první novela jako zákon č. 340/2004 Sb., která reaguje na přijetí. Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 vytváří přímou aplikaci pro provádění komunitárního soutěžního práva Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a pro členy v tzv. síti ECN (sít' soutěžních úřadů členských států EU a Evropskou komisi). V roce 2004 bylo vydáno 194 rozhodnutí, z nichž hlavním důvodem poklesu bylo správní řízení v oblasti fúzí. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže odhalil více cenových kartelů a bylo pokutováno v celkové výši 1,226 miliardy Kč. Prostřednictvím mezinárodní soutěžní sítě ECN proběhlo 185 podání v oblasti spojování soutěžitelů. Antitrust zaznamenal 749 případů jednání v rozporu s čl. 81 a čl. 82 Smlouvy o založení evropského společenství. A podařilo se ve 3 případech identifikovat dopad na soutěž na území ČR. U dohod omezující soutěž bylo šetřeno 538 podnětů a stížností. Vydáno bylo 30 rozhodnutí, z nichž 13 sankčních, 12 určovacích a 5 v rámci povolení individuální výjimky. V celkové výši 1,065 miliard Kč bylo uloženo v oblasti dohod narušující soutěž. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil 12 správních řízení, co se týče zneužití dominantního postavení. Celkem bylo vydáno 15 rozhodnutí, kde 12 bylo sankční povahy, a 3 byly vedeny na návrh účastníka

v rámci určovacího řízení. Výrazný pokles byl charakteristický u spojování podniků, kde bylo vydáno 174 rozhodnutí, a u kterých 1 spojení bylo povoleno s podmínkami a jedno úplně zakázáno.

V roce 2005 byla vydána čtvrtá novela reagující na Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, kde byly upraveny podmínky pro spolupráci mezi soutěžícími úřady členských států a Evropskou komisí. V roce 2005 byl Zákon o ochraně hospodářské soutěže novelizován zákonem č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích přinášející s sebou i změny do soutěžního zákona. V roce 2005 proběhlo 5 správních řízení v oblasti zakázané dohody. U zneužití dominantního postavení byly zahájeny 4 řízení a v oblasti fúzí bylo zaznamenáno 55 řízení.

Rok 2006 pokračoval v oblasti hospodářské soutěže v trendu poklesu počtu podaných rozkladů. Hlavním důvodem byla změna strategie činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Kde jde zejména o snahu častěji řešit případy formou advokacie, tedy mimo správní řízení. V roce 2006 proběhlo 5 správních řízení u zakázaných dohod, v oblasti zneužití dominantního postavení 3 případy a u fúzí bylo 61 případů. Dále bylo podáno 6 rozkladů, což je oproti předešlému roku méně než polovina. Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vydal šestnáct druhostupňových rozhodnutí, z nichž sedm případů v prvním stupni zrušil a vrátil k novému přezkoumání. Tedy v konečném rozhodnutí bylo v této oblasti podáno celkem 10 žalob.

V roce 2007 dochází k alternativnímu řešení soutěžních problémů, kdy Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pokládá za důležité odstranit problém před zahájením správního řízení, tzv. soutěžní advokacií. Pomocí soutěžní advokacie proběhlo v roce 2007 17 šetřených případů a v roce 2008 to bylo 13 případů. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel celkem 448 podnětů týkajících se možného porušení pravidel hospodářské soutěže. Zakázaných dohod bylo 9 případů.

V roce 2008 byla obecně aktivita Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vysoká v oblasti šetření zakázaných dohod, jelikož proběhlo 16 správních řízení. Bylo obdrženo 433 podnětů na porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. Celá řada oprávněných podání byla řešena pomocí závazků před zahájením správního řízení, či v jeho průběhu. Nový leniency program byl úspěšně přijat, protože Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v roce 2008 5 žádostí o imunitu a v současnosti jsou v šetření. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže aktivně využívá program tzv. markeru, který soutěžitelům, jež se rozhodnou ukončit svou účast v kartelu, umožňuje podat

i neúplnou žádost. A tu v krátké době doplnit, a přitom si zachovat pořadí v případné frontě žadatelů o odpuštění pokuty. Mimo správní řízení bylo šetřeno 7 případů pomocí soutěžní advokacie. V oblasti zakázaných dohod proběhlo 16 případů a v oblasti fúze 57 případů. V roce 2008 bylo podáno 24 rozkladů, kde 14 případů se přímo nedotýkaly deklaráce spáchání správního deliktu. Bylo vydáno 20 druhostupňových rozhodnutí, z nichž 10 se týkalo úhrady přeplatku na pokutě. Proti rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bylo podáno 21 žalob, u kterých 11 jich bylo napadeno rozhodnutím o spáchání jiného správního deliktu. U 23 případů byl vynesena rozsudek ve prospěch Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Za rok 2008 byly uhrazeny pokuty ve výši 102,425 mil. Kč. Za fúze činil poplatek 5,702 mil. Kč.

Prvního září 2009 nabyt účinnosti zákon č. 155/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a obsahuje dílčí změny v oblasti zakázaných dohod, a u kontroly koncentrací. Nově hovoří o tzv. zjednodušeném řízení o povolení u fúzí, u nichž není podezření na možné narušení trhu. V druhé polovině roku 2009 byl Parlamentem ČR schválen zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití. Zakázané dohody v počtu tří případů vykazují pokles oproti roku 2008, kdy bylo 7 případů. Počet zahájených správních řízení proběhlo ve dvou případech a v roce 2008 bylo 16 takto řešených případů.

Od účinnosti nového leniency programu obdržel Úřad pro ochranu hospodářské soutěže devět žádostí. Vydáno bylo 12 meritorních rozhodnutí, v šesti případech bylo konstatováno porušení zákona, a šest řízení bylo zastaveno. U zneužití dominantního postavení byla uzavřena celkem tři správní řízení. Počet zahájených správních řízení zaznamenal pokles oproti předchozímu roku 2008, kdy se uskutečnily 3 případy. Rok 2009 zaznamenal jeden případ. Nejvíce krize zasáhla oblast spojování podniků – fúze. V roce 2009 došlo k výraznému poklesu počtu spojení, přibližně o jednu čtvrtinu. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2009 vedl 2 řízení ve druhé fázi, z nichž jedno spojení bylo povoleno se závazky a druhé bez závazků. Počet zahájených správních řízení v oblasti fúze bylo v roce 2009 40 případů a v roce 2008 to bylo 57 případů. V roce 2009 byly uloženy pokuty v celkové částce 18 mil. Kč. V roce 2008 činily pokuty výši 298 mil. Kč.

Bližší podrobnosti k jednotlivým obdobím lze nalézt v příloze II.

Závěr

Na samém počátku tato práce pojednává o podobách trhů, jaké typy konkurence lze nalézt na trzích a o jednotlivých tržních problémech vyskytujících se na trzích. Konkurenční proces funguje jako hybná síla - podnikatel vstupující do tohoto procesu a hledající volné místo pro své uplatnění a soutěžící o zisk různými výrobními inovacemi, reklamou apod.

Ze studia literatury a podkladů informačních sítí evropských a národních institucí je patrné, že celá antimonopolní politika je postavena na potřebě ochrany spotřebitele. Nesnadným úkolem antimonopolních úřadů je přesně najít takový objekt, jehož chování je protisoutěžní. A po rozvinutí nové konkurence by mohlo dojít k většímu hledání nových technologií výrobků atd. mezi těmito soupeři na trhu a jistě i snížení ceny při budoucím boji o zákazníka.

Při snaze politiků vytvářet antimonopolní zákonodárství a posuzování daného trhu přetrvává snaha vměstnat trh do neoklasické dokonalé konkurence. Jen podle teoretických předpokladů je to velmi krátkozraké a dále to povede ke ztrátě smyslu pro podnikatele podnikat, což není vždy za všech podmínek o vysokých ziscích. Každopádně bez zisku nelze v dlouhodobém horizontu v tržním mechanismu fungovat vůbec. Proto svázání možností pro podnikatele na trhu zakazy a normativy není lákavý pro nikoho, kdy se americká vláda snaží regulovat finanční trhy v důsledku finanční krize. Existují hlasy, které se snaží podpořit tok peněz a zamezit šetření z obav nedostatku peněz v oběhu a tím vyvolání hlubší krize.

Klíčovou otázkou pro všechny je určit postavení firmy na trhu podle toho, jak velký podíl na trhu firma zaujímá a vymezením relativního trhu. Jde o to, jak tento trh může firma nebo spojení firem ovlivnit. Např. na tolik, že zamezí další firmě vstup, anebo jí znemožní existenci na daném trhu jiným způsobem. Jde i o to, aby takto mocné firmy nemohly ovlivnit další části trhu a jiné trhy. A v neposlední řadě i ovlivnit politické rozhodování ve společnosti. K tomuto nám slouží nestranná regulace.

Je znám příklad, kdy v České republice na aktuální politický požadavek byl v roce 1991 zrušen Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a místo něj tuto kompetenci převzalo Ministerstvo pro ochranu hospodářské soutěže. Po vykonání politické vůle byl tento Úřad znovu zřízen. Toto řešení samozřejmě může mít i kladné stránky při pomoci jiným cílům společnosti, ale to je zde otevřená otázka. Kdo provádí danou politiku

konkrétně? V tomto východisku má mít politika možnost rozdělovat hospodářské soutěže na něco úplně jiného.

Při analýze antimonopolních politik ČR a EU lze konstatovat, že tyto na sebe navazující politiky, jejichž směr je určen zejména články 81, 82, 83, 85, 86 Smlouvy ES, jsou v těchto bodech shodné. Pouze kompetence se rozdělují podle místního určení daného státu a podle částky hodnoty firem, které jsou posuzovány dle článků smlouvy ES.

Porovnání výsledků obou antimonopolních politik ČR a EU zní následovně. Počet zahájených správních řízení zakázané dohody v roce 2004 bylo v ČR 17 případů a na úrovni EU 487 případů. V České republice dochází k úbytku proti předchozímu roku, kdy se počet případů se skládá z malých firem. Tuto skutečnost dokládá i nízká celková částka uložených pokut za rok 2004. V roce 2005 byl zaveden v EU nový postup programu shovívavosti *leniency*, který vedl ke zvýšenému počtu stíhaných případů kartelů. V porovnání s ČR byl také zaznamenán značný pokles v počtech správních řízení počínaje rokem 2005, jež byl způsoben změnou legislativy (novela 340/2004 Sb.), zejména přetvořením notifikačních kritérií a zrušením tzv. určovacího antitrustu. V roce 2006 Komise přijala nové pokyny pro výpočet pokut, které se projeví značným nárůstem v částce uložených pokut. Velkou pozornost Komise zaměřila do síťového odvětví v rámci politiky zvýšení konkurenceschopnosti a výsledkem bylo zahájení řízení proti společnosti Telefónica. V ČR roku 2006 zůstal počet zahájených správních řízení shodný proti roku 2005 v počtu 5 případů. Hlavním důvodem je zřejmě fakt, že cílená strategie Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže se snaží častěji řešit případy formou *soutěžní advokacie*. Řešit případy soutěžní advokací je jistě rychlé řešení, které méně zaměstnává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Bohužel nikde není uveden klíč pro přesun případu do soutěžní advokacie a do správního řízení. Potom zde vzniká prostor pro svévolné cílené určování Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.

V roce 2008 byl vytvořen Komisí obecný odhad újmy, které způsobily kartely v hospodářství. Komise pracovala s výsledky z 18 rozhodnutí v oblasti kartelů za období 2005 – 2007, kde výsledný odhad byl, že mohlo být dosaženo dalších úspor v hodnotě přibližně 60 miliard EUR.

Statistická data jasně ukazují na stabilní pokles téměř všech sledovaných ukazatelů fúze, kde je patrný odliv zájemců způsobený ekonomickou krizí. U dalších

ukazatelů jako je kartel a monopolní postavení lze hovořit o výsledcích antimonopolní politiky, kdy i přes pokles počtu postihovaných účastníků je stav celkových pokut mnohokrát vyšší.

Jedním ze závěrů uvedených skutečností je, že statistická data za jednotlivé roky jsou navzájem značně ovlivňována (zahájené správní řízení se přesouvá k řešení soudní advokací). Počátek správního řízení není často totožný s rokem, kdy je správní řízení ukončeno. Statistické údaje ukazují velké kolísání počtu posuzovaných spojení fúzí v čase. Je pravděpodobné, že toto kolísání je ovlivněno globalizací a vzájemným propojováním jednotlivých ekonomik, které vedou k častějším fúzím. A to jak na národní, tak i nadnárodní úrovni, ale naopak poklesy mohou být připsány periodickým recesím ekonomiky.

Skutečným milníkem v provádění nařízení Evropského společenství je v roce 2004 šetření v odvětví finančních služeb a energetiky, kde cíleným sledováním těchto odvětví je odstranit všechny tržní problémy. Komise má širší politické cíle, ekonomický růst a vytvoření nových pracovních míst.

Z některých závěrů je možné se domnívat, že post předsedy Antimonopolního úřadu je velice lukrativní a lze z něho velkým způsobem čerpat informace a upravovat způsoby řešení. O této lukrativnosti nás přesvědčuje i fakt že hlavně při příchodu nové vlády vyvstává veliký tlak na post a osobu předsedy nyní pana Rafaje. Aktuální stránky tisku informují o bývalém předsedovi antimonopolního úřadu Pecinovi a jeho nástupci Rafajovi. Pecina jako sociální demokrat a působící v dozorčí radě ČEZ, byl dosazen na tuto funkci předešlou vládou. Nynější ministr financí Kalousek považuje za nepřipustné podezření únik dat týkajících se kontroly ČEZu z antimonopolního úřadu za natolik vážné, že by měl být odvolán jeho šéf Petr Rafaj.

Významné rozdíly řešení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Komise jsou takové, že Komise na rozdíl od Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nepoužívá soutěžní advokacii k řešení soutěžních problémů. Toto řešení je bezpochyby rychlé, ale naskýtá velký prostor k nesourodému řešení soutěžních problémů. Komise jako instituce provádějící další politiky Evropské unie přizpůsobuje směr antimonopolní politiky cílům a politikám Evropské unie. To zapříčiňuje nadbytečnou pozornost na jednotlivá odvětví a možnost vyostření problémů v jiném odvětví.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. DEFARGES, P. *Evropské instituce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. 221 s. ISBN 80-246-0086-2.
2. DUŠEK, J., PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. 240 s. ISBN 978-80-86708-43-0.
3. DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. 253 s. ISBN 978-80-86708-58-4.
4. GIBSON, R. *Nový obraz budoucnosti: Přední osobnosti světového managementu a sociálního myšlení o budoucnosti podnikání, konkurence, řízení a trhu*. Přel. P. Medek. 1. vyd. Praha: Management Press, 1998. 261 s. ISBN 80-85943-80-8.
5. HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 710 s. ISBN 80-7179-891-6.
6. LACINA, K., ČECHÁK, V. *Evropské systémy veřejné zprávy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2005. 124 s. ISBN 80-86754-37-5.
7. LIPKA, D., et al. *Soutěžní politika: Jak EU odmítá bohatství a prosperitu*. Praha: Liberální institut, 2005. 87 s. ISBN 80-86389-40-5.
8. NERUDA, R. *Vymezení relevantních trhů a další aktuální otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo, 2008. 105 s. ISBN 978-80-86648-18-4.
9. PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. 156 s. ISBN 978-80-86708-45-4.
10. SCHILLER, BRADLEY R. *Mikroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. 241 s. ISBN 80-251-0109-6.
11. SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. 271 s. ISBN 80-7179-237-3.
12. SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, s. r. o., 1999. 271 s. ISBN 80-85983-78-8.

13. ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 369 s. ISBN 80-7079-946-3.
14. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha: Linde a. s., 2004. 306 s. ISBN 80-7201-478-1.
15. URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. Praha: Linde, a. s., 2002. 247 s. ISBN 80-7201-330-0.
16. ŽÁK, M. *Hospodářská politika II*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 261 s. ISBN 80-7079-057-1.

Elektronické zdroje

1. *Deset největších pokut uložených za kartel od roku 1969 do roku 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://www.slaughterandmay.com/media/924470/eu_competition_newsletter_5_-_12_feb_2010.pdf>.
2. *Deset největších pokut za monopol podniku od roku 1969 do roku 2009 v EU* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://www.slaughterandmay.com/media/924470/eu_competition_newsletter_5_-_12_feb_2010.pdf>.
3. *Historie ÚOHS* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/o-uradu/historie-uradu/>>.
4. *Legislativa hospodářské soutěže - Česká republika* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.compet.cz/informacni-centrum/statistiky/statistiky-hs/>>.
5. *Mezinárodní dohody* [online]. 2010, poslední revize 17. 2 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/accords/accords.htm>>.
6. *Počet rozhodnutí o zneužití dominantního postavení v období 2004 - 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>>.
7. *Statistika fúze počtu zahájených správních řízení v EU* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf>>.
8. *Statistika kartelových případů rozhodnutých Evropskou komisí* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>>.

9. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2003.pdf>.
10. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2004.pdf>.
11. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2005* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava2005.pdf>.
12. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava_2006.pdf>.
13. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2007.pdf>.
14. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.
15. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.
16. *Zneužití dominantního postavení* [online]. 2010 [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://eu4ju4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C9/15/>>.
17. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

18. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.
19. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.
20. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf>.
21. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.
22. *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

Přílohy

Příloha I – Hospodářská soutěž v EU v letech 2004 – 2009

Rok 2004¹⁸⁴

V roce 2004 ovlivnily práci generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž velké změny: rozšíření EU na 25 členů, modernizace pravidel hospodářské soutěže, vznik nové Komise v listopadu a vnitřní reorganizace generálního ředitelství v důsledku modernizace. Tento vývoj se projevil v obecných cílech politiky hospodářské soutěže Komise pro rok 2005 a následující léta, které vycházejí z rozhodnutí Komise o roční politické strategii na rok 2005 a z politických priorit stanovených novou Komisí. Výroční zpráva o hospodářské politice za rok 2004 tedy představuje vhodnou příležitost ukázat širší veřejnosti směr, kterým se bude ubírat práce Komise v oblasti politiky hospodářské soutěže ve střednědobém horizontu.

Vzájemné působení politiky hospodářské soutěže a jiných politik Komise

Ve svém rozhodnutí o roční politické strategii na rok 2005, které uvítal Evropský parlament i Rada, Komise zdůraznila zlepšení růstu, jako ústřední politický cíl ve snaze zdokonalit konkurenceschopnost evropského modelu a zároveň zachovat prosperitu, zaměstnanost, soudržnost a ochranu životního prostředí. Přistoupení deseti nových členských zemí přidalo cíli zlepšit hospodářský růst na vnitřním trhu další zeměpisný rozměr. Hlavním cílem politického programu nové Komise je oživit lisabonský proces zahájený Evropskou radou v roce 2000, jehož celkovým cílem je učinit z EU nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě založenou na znalostech. Komise vezme v úvahu doporučení skupiny na vysoké úrovni, které předsedal Wim Kok, o dosažení lisabonských cílů.¹⁸⁵

Nařízení Komise (ES) č. 823/2000 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy o založení EU na některé kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy (konsorcii) stanoví blokovou výjimku týkající se dohod konsorcii v námořní dopravě. Cílem dohody konsorcii mezi dvěma nebo více společnostmi provozujícími plavidla, které poskytují mezinárodní služby lodní liniové dopravy, je vytvořit spolupráci v rámci společného provozování služby námořní

¹⁸⁴ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁸⁵ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

dopravy, aby se zlepšila produktivita a kvalita služby liniové dopravy a podpořilo větší využívání kontejnerů a účinnější využívání kapacity plavidel.¹⁸⁶

Vzhledem k tomu, že toto nařízení pozbude platnosti dne 25. dubna 2005, zahájila Komise v červnu veřejnou konzultaci o různých politických možnostech budoucích právních předpisů v této oblasti zejména s cílem zjistit názory tohoto odvětví, členských států a jiných zainteresovaných třetích stran. Tato konzultace se konala v kontextu probíhajícího přezkumu blokové výjimky pro dohody mezi liniovými konferencemi obsažené v nařízení (EHS) č. 4056/86. Dne 23. prosince zveřejnila Komise předběžnou předlohu nařízení, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 823/2000, a vyzvala zainteresované strany, aby zaslaly své připomínky.¹⁸⁷

Rozdělení případů¹⁸⁸

Za účelem účinného rozdělení případů se orgány v síti informují před přijetím prvního formálního vyšetřovacího opatření nebo těsně po něm ve všech případech zahrnujících použití článků 81 nebo 82. V roce 2004 bylo do sítě vloženo celkem 298 případů: 99 Komisí a 199 vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž. Jak se předpokládalo, bylo přerozdělení případů oznámených sítí nesmírně vzácné (méně než jedno % případů). Případy obvykle zůstávají orgánu, který je začal šetřit. V některých případech došlo k dvoustranným diskusím mezi Komisí a vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž, které vedly k tomu, že tento orgán souhlasil, že se bude zabývat stížností podanou původně Komisí. V jednom případě došlo k přerozdělení v pozdější fázi, kdy Komise zahájila řízení, aby přijala závazky pro celé Společenství, ačkoliv v tomto případě jednaly některé vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž.¹⁸⁹

Žádosti o stanovisko

Čl. 15 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003 dává vnitrostátním soudcům možnost požádat Komisi o informace v jejím vlastnictví nebo o stanovisko k otázkám týkajícím se používání pravidel hospodářské soutěže EU. V roce 2004 obdržela Komise 9 žádostí o stanovisko; 6 žádostí pocházelo od španělských soudů a všechny se zabývaly

¹⁸⁶ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁸⁷ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁸⁸ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁸⁹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

podobným typem distribučních dohod v odvětví energetiky, které hlavně vznášely otázky týkající se rozlišení mezi zástupcem a maloobchodníkem ve smyslu právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže a obsahovaly jak doložky o stanovení maximální maloobchodní ceny paliva, tak konkurenční doložky pro palivo, které by mohly vést k uzavření trhu. Odpovědi Komise na těchto 6 žádostí vycházely převážně z jejího předběžného posouzení ve věci *Repsol CPP*.¹⁹⁰

Veřejná databáze rozsudků vnitrostátních soudů¹⁹¹

Čl. 15 odst. 2 nařízení (ES) č. 1/2003 požaduje, aby členské státy EU poslaly Komisi kopii každého písemného rozsudku vydaného vnitrostátními soudy, který rozhoduje o použití článku 81 nebo 82 Smlouvy o ES. Komise obdržela 36 rozsudků vydaných od května 2004, které byly umístěny na internetovou stránku generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž v rozsahu, v jakém je předávající orgán neoznačil za důvěrné. Drtivá většina těchto rozsudků (29) vyplývala ze soukromých vynucovacích opatření zaměřených ve většině případů na zrušení dohody z důvodu její neslučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže EU.

Kontrola spojování¹⁹²

Tento rok byl poznamenán zvýšeným počtem spojování a akvizic oznámených Komisi v porovnání s rokem 2003. Jednalo se o první takovéto zvýšení od roku 1999. Celkem bylo za předchozí rok učiněno 249 oznámení, což představovalo zvýšení o 17 %. Počet konečných rozhodnutí se také mírně zvýšil z 231 v roce 2003 na 242 v roce 2004. Z konečných rozhodnutí přijatých v tomto období bylo 64 % přijato podle nového nařízení, které vstoupilo v platnost dne 1. května, a 57 % bylo přijato podle zjednodušeného postupu. Z 232 konečných rozhodnutí přijatých na konci šetření fáze I. tvořila 220 případů rozhodnutí o schválení bez závazků. Ve zbývajících 12 případech předložily strany závazky, které odstranily vážné pochybnosti Komise týkající se hospodářské soutěže. V porovnání s rokem 2003 nedošlo ke změně v počtu případů vzbuzujících vážné pochybnosti, pokud jde o jejich účinek na hospodářskou soutěž, a vyžadujících tedy hloubkové šetření (fáze II), přičemž v roce 2004 bylo těchto šetření zahájeno 8. Ze 7 šetření fáze II ukončených v roce 2004 bylo nakonec 6 transakcí

¹⁹⁰ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹¹ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹² *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

schváleno a jedna vedla k zákazu. Ve 4 případech byl souhlas udělen na základě závazků, které odstranily původní soutěžní problémy, a ve 2 případech byla transakce schválena nepodmíněně. Komise během tohoto roku přijala také 3 rozhodnutí o postoupení. Dva z těchto případů byly postoupeny v celém svém rozsahu a jeden částečně. V roce 2004 obdržela Komise 19 odůvodněných podání požadujících, aby Komise prozkoumala spojení bez významu pro celé Společenství (podle čl. 4 odst. 5). Komise také obdržela dvě odůvodněné žádosti, aby byla spojení s významem pro celé Společenství postoupena – celá nebo částečně – členskému státu (podle čl. 4 odst. 4).¹⁹³

Nové nařízení o spojování: nařízení (ES) č. 139/2004¹⁹⁴

Přepřpracované nařízení o spojování bylo oficiálně přijato dne 20. ledna a účinnosti nabylo dne 1. května. Po přijetí tohoto nového nařízení o spojování byly dne 1. května přijaty související a jiné úpravy prováděcího nařízení. Odpovídající změny byly provedeny také v oznámení o zjednodušeném postupu i v oznámení o podpůrných omezeních. S cílem poskytnout pokyny pro použití a výklad nových pravidel nařízení o spojování týkajících se postoupení případů přijala Komise také nové oznámení o rozdělení případů. A konečně byly přijaty nové pokyny týkající se posuzování horizontálních spojování.¹⁹⁵

Nový mechanismus postoupení¹⁹⁶

Nové oznámení o spojování zavádí pro oznamující strany možnost požádat ve fázi před oznámením, aby bylo spojení postoupeno Komisi členskému státu (čl. 4 odst. 4) nebo třemi či více členskými státy Komisi (čl. 4 odst. 5). Aby byl případ postoupen ve fázi před oznámením, musí oznamující strany předložit Komisi odůvodněné podání. S ohledem na zpracování a zjednodušení těchto podání zavádí nové prováděcí nařízení formulář pro odůvodněná podání, který stanoví informace, jež by toto podání mělo obsahovat.

¹⁹³ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹⁴ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹⁵ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹⁶ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

Vývoj politiky a legislativní iniciativy v roce 2004¹⁹⁷

Nařízení *de minimis*. Dne 6. října přijala Komise nařízení (ES) č. 1860/2004 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podporu *de minimis* v zemědělském odvětví a v odvětví rybolovu. Nařízení osvobozuje vnitrostátní podporu až do výše 3 000 EUR na zemědělce nebo rybáře za tři roky od požadavku na předchozí oznámení. Tato iniciativa bude užitečným nástrojem, který pomůže zemědělcům v krizi. Aby se předešlo narušení hospodářské soutěže, budou muset členské státy poskytující takovouto podporu respektovat celkový strop na tři roky, který zhruba odpovídá 0,3 % objemu výroby zemědělství nebo rybolovu. Členské státy mohou poskytovat podporu splňující všechny podmínky nařízení bez předchozího schválení Komisí. Ale budou muset vést registry, aby dokázaly, že respektovaly oba stropy. Jestliže tuto možnost plně využijí všechny členské státy, tvořila by průměrná výše podpory *de minimis* přibližně 317 milionů EUR ročně pro zemědělství a přibližně 27 milionů EUR ročně pro rybolov pro celou EU. Aby nařízení nabídlo členským státům větší pružnost, stanoví částky, které se mají respektovat v tříletém období (a ne na rok). Částky, které může každý členský stát poskytovat na tříleté období, byly vypočítány Komisí a jsou stanoveny v příloze. Tříletá období jsou mobilní, takže pro každé nové poskytnutí podpory *de minimis* se musí určit celková výše takovéto podpory poskytnuté v průběhu předchozích tří let. Členské státy mohou poskytnout podporu *de minimis* jakýmkoliv způsobem. Nařízení však stanoví několik omezení, aby se předešlo narušení: nesmí být poskytnuta podpora vývozu; podpora nesmí být spojena s cenou nebo množstvím produktů uvedených na trh ani nesmí záviset na použití domácích výrobků.¹⁹⁸

Stávající podpora v nových členských státech¹⁹⁹

Smlouva o přistoupení stanoví, že tato opatření podpory mají být považována za stávající podporu ve smyslu čl. 88 odst. 1 Smlouvy o ES od data přistoupení:

- opatření podpory zavedená do 10. prosince 1994;
- opatření podpory uvedená v příloze Smlouvy o přistoupení („seznam Smlouvy“);

¹⁹⁷ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹⁸ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

¹⁹⁹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

- opatření podpory, které bylo před datem přistoupení posouzeno orgánem nového členského státu pro státní podporu a shledáno slučitelným s *acquis* a proti kterému Komise nevznesla žádné námitky z důvodu vážných pochybností, pokud jde o slučitelnost opatření se společným trhem („dočasný postup“).

Všechna opatření, která tvoří státní podporu a která nesplňují podmínky stanovené výše, jsou po přistoupení považována za novou podporu pro účely použití čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. V rámci dočasného postupu měly nové členské státy možnost předložit opatření v období od začátku roku 2003 do data přistoupení. Celkově bylo předloženo 559 opatření, z toho 201 v roce 2003 a 358 v roce 2004. Do konce roku 2004 bylo 323 opatření (58 % z celkového počtu) navrženo jako stávající podpora, z čehož 76 v roce 2003 a 247 v roce 2004. V průběhu roku 2004 zahájila Komise oficiální vyšetřovací postup s ohledem na 3 opatření. Celkově bylo 207 opatření (37 % z celkového počtu) novými členskými státy staženo nebo bylo předmětem rozhodnutí Komise, které mělo za to, že po přistoupení nejsou použitelná. Do konce roku 2004 bylo zbývajících 26 opatření stále posuzováno.²⁰⁰

Podpora na restrukturalizaci pro výrobce oceli v České republice²⁰¹

Dne 14. prosince Komise rozhodla zahájit hloubkové zkoumání případné státní podpory pro Třinecké železárny a. s. (TŽ), výrobce oceli v České republice. Komise vyšetří, zda by některá státní opatření mohla představovat skrytou podporu na restrukturalizaci. Státní podpora na restrukturalizaci může být poskytnuta českému ocelářskému průmyslu pouze v rámci vnitrostátního programu restrukturalizace přijatého EU v protokolu č. 2. Aktu o přistoupení a pouze společně, které jsou v něm zahrnuty. TŽ není jednou z těchto společností, a tak není k podpoře na restrukturalizaci způsobilá. Komise se domnívá, že podpora poskytnutá na projekty ochrany životního prostředí a výzkumu a vývoje je slučitelná s příslušnými pravidly státní podpory EU. Má však pochybnosti, pokud jde o slučitelnost podpory poskytnuté na projekty uzavírek a vzdělávání. Komise také prošetří, zda cena zaplacená českou vládou za akcie, které získala od TŽ, je tržní cenou.²⁰²

²⁰⁰ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

²⁰¹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

²⁰² Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2004 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2004/cs.pdf>.

Rok 2005²⁰³

V roce 2005 generální ředitelství pro hospodářskou soutěž. Bylo svědkem zahájení akčního plánu pro státní podpory, což je dalekosáhlý balíček reform, který má přinést přesnější pravidla státní podpory, aby se prosadila lépe zacílená podpora, například podpora, jejímž cílem je prosazování inovací, rizikového kapitálu, výzkumu a vývoje. Konečným cílem akčního plánu pro státní podpory je zajistit větší předvídatelnost při kontrole státní podpory, lepší hospodářské výsledky a lepší řízení. V rámci kontroly státní podpory také došlo k významnému zvýšení pracovního zatížení při vyřizování případů, jelikož v roce 2005 bylo zaregistrováno 676 nových případů (8% nárůst v porovnání s předchozím rokem).

V rámci vynucování antimonopolní politiky přikládalo generální ředitelství pro hospodářskou soutěž nejvyšší prioritu zachycování, odstraňování a sankcionování kartelů, což je nejškodlivější podoba protisoutěžního chování.²⁰⁴ Kartely uměle zvyšují ceny zboží a služeb, omezují nabídku a brání inovacím (takže spotřebitelé nakonec zaplatí více za nižší kvalitu) a mohou významně zvyšovat náklady vstupů pro evropské podniky.

V roce 2005 přijala Komise za účelem posílení schopnosti bojovat proti kartelům program shovívavosti (leniency). Úspěch programu shovívavosti (leniency) Komise, který vedl k rostoucímu počtu šetření kartelů, je povzbudivou známkou účinnosti naší politiky. Proto bylo na generálním ředitelství pro hospodářskou soutěž vytvořeno specializované ředitelství pro kartely. Milníkem v provádění nařízení (ES) č. 1/2003 bylo zahájení prvních dvou odvětvových šetření podle článku 17: jednoho v odvětví finančních služeb a jednoho v energetice (plyn a elektřina), přičemž obě jsou klíčová pro dosažení širších politických cílů Komise týkajících se růstu a pracovních míst. V oblasti spojování podniků došlo v roce 2005 k nárůstu činnosti v důsledku současného vzestupného trendu spojování podniků a akvizic. Bylo oznámeno 313 případů spojení, což představovalo zvýšení o 25 % v porovnání s rokem 2004. Šetření generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž se také opírají o stále důkladnější zjištění skutečností ve Fázi II. Zaměřuje se na zjišťování obav z narušení hospodářské soutěže, které odpovídají solidní ekonomické analýze a zakládají se na faktech. V roce 2005 bylo zkoumáno ve Fázi II. 201 takových oznámení (což je více než dvojnásobek

²⁰³ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

²⁰⁴ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

odpovídajícího čísla za rok 2004: 89). Rozhodnutí přijatá Komisí o těchto oznámeních se v roce 2005 také téměř zdvojnásobila v porovnání s rokem 2004, a to z 64 na 117.²⁰⁵

V roce 2005 Komise také učinila významné kroky k zajištění účinného provádění rozhodnutí Komise v oblasti hospodářské soutěže, jak ukazuje zahájení formálního řízení pro nedodržování předpisů ve věci Microsoft (prosinec). Také v oblasti státní podpory se snížila částka protiprávní a neslučitelné státní podpory, která má být navrácena na základě rozhodnutí přijatých v období 2000 až do poloviny roku 2005: do konce června 2005 bylo z celkem 9,4 miliardy EUR skutečně navráceno přibližně 7,9 miliardy EUR. Diskusní dokument generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž o aplikaci článku 82 Smlouvy o ES na případy vylučovacího zneužití dominantního postavení a přijetí Zelené knihy o žalobách na náhradu škody přispějí k posílení soutěžní kultury v EU.²⁰⁶ Dalším příkladem je návrh Komise na zrušení blokové výjimky pro liniové konference ze zákazu restriktivních obchodních praktik dle pravidel hospodářské soutěže EU. Zrušení výjimky prospěje vývozcům v EU, neboť se sníží ceny za dopravu, a zároveň se zachovají spolehlivé služby, čímž se zlepší konkurenceschopnost výrobních odvětví EU.²⁰⁷

Postup pro ústní prohlášení

V roce 2005 byl zaveden nový postup, který zajišťuje, že podniky, jež chtějí spolupracovat s Komisí podle oznámení o shovívavosti (leniency), od toho nebudou odrazeny v důsledku povinnosti předložit dokumenty (discovery) v občanskoprávních řízeních o náhradu škody vedených před soudy mimo EU. Postup spočívá v tom, že ostatní členové podezíraného kartelu nemají přístup ke korporátním prohlášením obvyklým způsobem (tj. na CD-RO Mu/DVD nebo v tištěné podobě). Místo toho si strany smějí pořídit poznámky ze záznamu prohlášení žadatele o shovívavost.²⁰⁸ Zelená kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES Nařízení (ES) č. 1/2003 zdůrazňuje společnou zodpovědnost Komise, vnitrostátních soudů a vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž v této souvislosti a stanoví nástroje potřebné k dosažení lepšího a koherentního vynucování antimonopolních pravidel ES. Pokud jde o veřejné vynucování, Komise a vnitrostátní orgány pro

²⁰⁵ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

²⁰⁶ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

²⁰⁷ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

²⁰⁸ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

hospodářskou soutěž nyní úzce spolupracují v Evropské síti pro hospodářskou soutěž na používání antimonopolních pravidel ES. Pokud jde o soukromoprávní vynucování, nařízení (ES) č. 1/2003 zrušilo monopol Komise na používání čl. 81 odst. 3, a zmocnilo tak vnitrostátní soudy k používání článků 81 a 82 Smlouvy o ES v celém jejich rozsahu. Uvedené vnitrostátní soudy mají výlučnou pravomoc přiznávat náhradu škody obětem porušování právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže.²⁰⁹

Rok 2006²¹⁰

Hospodářská politika v tomto roce nadále zajišťovala a vytvářela podmínky, které trhům umožňují, aby fungovaly v rámci režimu hospodářské soutěže ve prospěch evropských spotřebitelů a podniků.

Nástroje stanovení pravidel a politiky. Komise učinila důležitý krok směrem k odhalování a ukončování kartelů přijetím revidovaného oznámení o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. V řadě oblastí došlo k zlepšení s cílem poskytnout žadatelům více pokynů a zvýšit transparentnost řízení. Tyto změny jsou projevem více jak čtyřletých zkušeností s uplatňováním oznámení o shovívavosti z roku 2002 a jsou zcela v souladu s vzorovým programem shovívavosti Evropské sítě pro hospodářskou soutěž, který byl přijat rovněž v roce 2006.²¹¹

V zájmu zvýšení odrazujícího účinku sankcí Komise přijala nové pokyny pro výpočet pokut uložených podnikům, které porušily článek 81 nebo článek 82 smlouvy ES. Podle těchto nových pokynů bude u každého účastníka, který se podílel na protiprávním jednání, základní částka pokuty založena na podílu jeho ročních tržeb u výrobků, jehož se protiprávní jednání týká, v příslušné zeměpisné oblasti a může činit až 30 % příslušných tržeb. Aby byla plně zohledněna doba trvání protiprávního jednání. V případě provinilců dopouštějících se protiprávního jednání opakovaně může Komise pokutu zvýšit až o 100 % - přičemž každé předchozí protiprávní jednání opravňuje ke zvýšení pokuty.²¹²

²⁰⁹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2005 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2005/cs.pdf>.

²¹⁰ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹¹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹² Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

Usnadnění soukromoprávního prosazování práva pomůže zajistit, aby subjekty postižené porušením soutěžního práva ES mohly uplatnit své právo na náhradu škody, což zvýší celkovou úroveň odrazování od protiprávního jednání jako doplněk veřejnoprávního prosazování práva. Zelená kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel EU stanovených v člancích 81 Smlouvy o ES.²¹³

Uplatňování pravidel. Komise nadále přikládá velkou prioritu odhalování kartelů a odrazování od nich. Zaměřila svá opatření na významné tvrdé kartely s téměř celosvětovou nebo evropskou působností zahrnující řadu hospodářských subjektů. Komise vydala sedm konečných rozhodnutí, v nichž uložila pokuty 41 podnikům v celkové výši 1846 milionů EUR (v porovnání s 33 podniky a celkovou výší pokut 683 milionů EUR v roce 2005). Vydaná rozhodnutí prokazují hospodářský význam zúčastněných odvětví a dobu trvání kartelů, proto se významně zvýšila průměrná pokuta za podnik.²¹⁴

Do konce roku 2006 Komise obdržela podle oznámení o shovívavosti z roku 2002 celkem 104 žádostí o prominutí a 99 žádostí o snížení pokut. Čtyři rozhodnutí o kartelech vydaná v roce 2006 byla založena na oznámení o shovívavosti z roku 2002 a jedno na oznámení shovívavosti z roku 1996. V těchto případech Komise rovněž značně snížila pokuty u celkem 10 společností oplátkou za poskytnutí důkazů Komisi.

Byly podniknuty další kroky k sankcionování zneužití dominantního postavení. Komise se zaměřila na síťová odvětví, která mají klíčový význam pro evropskou konkurenceschopnost a pro rozvoj znalostní ekonomiky v Evropě: Komise zahájila řízení proti společnosti Telefónica za údajné „omezení rozpětí“ na španělských trzích širokopásmového přístupu k internetu a proti společnosti Distrigaz za údajné bránění novým dodavatelům při vstupu na belgický trh s plynem.²¹⁵

V roce 2006 musela Komise poprvé použít svou pravomoc stanovit penále ve smyslu čl. 24 odst. 2 nařízení 1/2003 s cílem donutit podnik, aby splnil rozhodnutí, které mu nařizovalo skončit s porušováním článku 81 nebo 82 smlouvy ES. Uložila společnosti Microsoft definitivní částku penále ve výši 280,5 milionů EUR za nesplnění

²¹³ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹⁴ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹⁵ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

některých povinností podle rozhodnutí roku 2004, v němž bylo shledáno porušení článku 82 smlouvy ES.²¹⁶

Kontrola spojování. Počet spojení oznámených Komisi v roce 2006 dosáhl rekordního počtu 356 a překročil předchozí rekordní počet, jehož bylo dosaženo během poslední vlny spojování podniků v roce 2000. V průběhu roku Komise vydala celkem 352 konečných rozhodnutí, z toho 207 rozhodnutí bylo vydáno podle zjednodušeného postupu. Ve fázi I. bylo schváleno bez podmínek 323 transakcí a 13 transakcí bylo schváleno s výhradou určitých podmínek. Došlo k mírnému nárůstu počtu řízení ve fázi II., kdy v průběhu roku bylo otevřeno 13 takovýchto případů v porovnání s 10 případy v roce 2005. Bylo přijato 10 rozhodnutí podle článku 8 a od dvou spojení oznamující strany v průběhu fáze II. upustily. Nebylo vydáno žádné zakazující rozhodnutí.²¹⁷

Kontrola státní podpory. Komise zjednodušila schvalování regionální podpory přijetím nařízení o blokové výjimce pro regionální investiční podporu. Členské státy již nemusí Komisi oznamovat režimy regionálních investičních podpor, jestliže tyto režimy jsou v souladu s novými pokyny k regionální podpoře a schválenou mapou regionální podpory na období 2007-2013. V roce 2006 mapy regionální podpory stanovily znevýhodněné regiony způsobilé pro podporu a pro 18 členských států byly schváleny maximální výše podpory povolené v těchto regionech.²¹⁸

Komise přijala rovněž nový rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (VaVaI) (R,D&I). Cílem rámce je pomoci členským státům nasměrovat větší podíl jejich celkových rozpočtů vyhrazených na státní podporu na podporu VaVaI a zaměřit státní podporu VaVaI na nejlepší projekty na základě ekonomické analýzy.

V roce 2006 došlo k významnému nárůstu pracovního zatížení Komise v souvislosti s kontrolou státní podpory s 921 novým zaregistrovaným případem (nárůst o 36 % v porovnání s předchozím rokem). Komise vydala 710 konečných rozhodnutí, což oproti roku 2005 představuje nárůst o 12 %. Ve velké většině případů Komise opatření schválila a dospěla k závěru, že zkoumaná podpora je slučitelná s pravidly

²¹⁶ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹⁷ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²¹⁸ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

státní podpory (91 % všech rozhodnutí) nebo nepředstavuje státní podporu (4 % všech rozhodnutí).²¹⁹

Rok 2007²²⁰

Stanovení pravidel a politiky. V prosinci 2006 bylo přijato revidované oznámení o shovívavosti. Jedná se o třetí oznámení o shovívavosti po předchozích zněních z let 1996 a 2002. Od přijetí oznámení v roce 2006 do konce roku 2007 Komise obdržela na jeho základě 20 žádostí o ochranu před pokutami a 11 žádostí o snížení pokut.²²¹

Komise vydala osm konečných rozhodnutí, v nichž uložila pokuty 41 podnikům v celkové výši 3 334 milionů EUR a celkovou výši pokut 1 846 milionů EUR v roce 2006. Ve věci výtahy a eskalátory Komise uložila doposud nejvyšší pokutu v případě kartelu 992 milionů EUR, jakož i nejvyšší pokutu pro podnik za účast v kartelu 477 milionů EUR.²²²

Komise nadále postihovala zneužívání dominantního postavení. Dne 4. července Komise přijala rozhodnutí týkající se španělského telekomunikačního operátora Telefónica za velmi vážné zneužití jeho dominantního postavení na španělském širokopásmovém trhu. Uložená pokuta činila 151 875 000 EUR.²²³

Rok 2008²²⁴

Kontrola státní podpory. V souvislosti s finanční krizí vydala Komise nejdříve prvotní pokyny k použití pravidel pro poskytování státní podpory na opatření přijatá ve vztahu k finančním institucím, jež byly výjimečně založeny na čl. 87 odst. 3 písm. b) Smlouvy o ES a které umožňují poskytnutí podpory, která má napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu. Komise následně své pokyny doplnila a zpřesnila v novém sdělení týkajícím se toho, jak mohou členské státy nekapitalizovat banky během současné finanční krize s cílem zajistit přiměřený přísun

²¹⁹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2006 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2006/cs.pdf>.

²²⁰ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf>.

²²¹ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf>.

²²² Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf>.

²²³ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2007 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2007/cs.pdf>.

²²⁴ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

úvěrů ekonomice a stabilizovat finanční trhy a současně zamezit nadměrnému narušení hospodářské soutěže.²²⁵

Co se týká provádění akčního plánu pro státní podpory. Komise přijala obecné nařízení o blokových výjimkách, které stanoví automatické schválení řady opatření podpory, a umožňuje tak členským státům udělit takovouto podporu, aniž by ji bylo nutno oznámit předem Komisi, za předpokladu, že jsou splněny všechny požadavky stanovené v nařízení. V rámci balíčku týkajícího se změny klimatu přijala Komise nové pokyny ke státní podpoře na ochranu životního prostředí, které zavádějí standardní posuzování u méně závažných případů a podrobné posouzení u případů, které mohou znamenat vážné narušení hospodářské soutěže.²²⁶

Uplatňování pravidel. Aktuální přehled výsledků v oblasti státních podpor z podzimu 2008 ukazuje, že členské státy v rostoucí míře využívají možností, které jim poskytují nedávno revidovaná pravidla EU v oblasti státních podpor, k lepšímu zacílení svých podpor. Členské státy udělily v roce 2007 průměrně 80 % své podpory na horizontální cíle ve srovnání s přibližně 50 % v polovině 90. let minulého století.

V roce 2008 Komise pokračovala ve svých přísných donucovacích opatřeních vůči kartelům a 34 podnikům uložila pokuty v celkové výši 2 271 milionů EUR v sedmi případech kartelů. V případě týkajícím se automobilového skla Komise uložila dosud nejvyšší pokutu za kartel ve výši 1 383 milionů EUR.²²⁷

V roce 2008 útvary Komise provedly rovněž několik obecných odhadů újmy, které kartely způsobily hospodářství. Útvary Komise vzaly v úvahu 18 kartelů, jichž se týkala rozhodnutí Komise v období od roku 2005 do roku 2007, velikost dotčených trhů, dobu trvání kartelů a velmi konzervativní předpoklady týkající se odhadovaného účtování příliš vysokých cen. Při předpokládaném předražení ve výši od 5 % do 15 % činila v případě těchto 18 kartelů vzniklá újma přibližně 4 miliardy EUR až 11 miliard EUR. Při použití střední hodnoty tohoto rozpětí předražení (10 %) činí konzervativní odhad újmy způsobené těmito kartely spotřebitelům 7,6 miliardy EUR. Tento předpoklad naznačuje, že v souvislosti s 18 rozhodnutími týkajícími se kartelů v období 2005-2007 mohlo být dosaženo dalších úspor v řádu přibližně 60 miliard EUR.

²²⁵ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

²²⁶ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

²²⁷ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

Dne 2. Dubna přijala Komise bílou knihu o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, jež je součástí probíhajícího projektu politiky Komise.²²⁸

S ohledem na uplatňování antimonopolních pravidel na případy kartelů přijala Komise v roce 2008 rozhodnutí o uložení pokut 34 podnikům v sedmi případech kartelů v celkové výši 2 271 milionů EUR. V případě týkajícím se automobilového skla Komise uložila dosud nejvyšší pokutu za kartel ve výši 1 383 milionů EUR.²²⁹

Kontrola spojování. Počet oznámených spojení v roce 2008 bylo Komisi oznámeno celkem 347 transakcí, což je třetí nejvyšší úroveň. Komise přijala v průběhu roku celkem 340 konečných rozhodnutí. Z toho bylo 307 transakcí schváleno v první fázi bez podmínek. Celkem 118 rozhodnutí bylo schváleno bez podmínek v rámci běžného řízení a dalších 189 rozhodnutí bylo schváleno pomocí zjednodušeného postupu. V první fázi bylo schváleno 19 transakcí, avšak s výhradou podmínek. Komise během roku zahájila deset řízení v rámci druhé fáze. Došlo k patrnému nárůstu počtu rozhodnutí přijatých podle článku 8 (14, tj. 4,0 % všech oznámení v porovnání s 2,5 % v předchozím roce) a počtu zpět vzetí v první fázi (10, což v roce 2008 představuje 2,9 % v porovnání se 1,2 % v roce 2007). A v druhé fázi (3, což v roce 2008 představuje 0,9 % ve srovnání s 0,7 % v roce 2007). V průběhu roku nebyla přijata žádná rozhodnutí o zákazu.²³⁰

Rok 2009²³¹

V roce 2009 Komise přijala šest rozhodnutí ohledně kartelů a 43 podnikům udělila pokuty ve výši 1,62 miliardy EUR. Ohledně uplatňování antimonopolních pravidel na případy netýkající se kartelů přijala Komise rozhodnutí o závazcích, jež nabídlo Mezinárodní sdružení klasifikačních společností k odstranění obav vznesených v průběhu šetření podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP na celosvětovém trhu služeb v oblasti klasifikace lodí. V roce 2009 byla přezkoumána nařízení týkající se uplatňování článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie, jejichž platnost má v blízké budoucnosti vypršet. Tyto přezkumy se týkaly zejména nařízení

²²⁸ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

²²⁹ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

²³⁰ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2008* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2008/cs.pdf>.

²³¹ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

o blokových výjimkách pro vertikální a horizontální dohody, nařízení o blokové výjimce v odvětví pojišťovnictví a nařízení o blokové výjimce v odvětví motorových vozidel.²³²

Také bylo přijato nařízení ES č. 906/2009 o použití č. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy. Toto nařízení vstupuje v platnost dne 25. dubna 2010 na dobu pěti let.²³³

Pokyny Komise k jejím prioritám v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele byly zveřejněny v Úředním věstníku dne 24. února.

Dne 2. února Komise zaslala odůvodněné stanovisko Slovenské republice, v němž požaduje, aby Slovenská republika uvedla svůj zákon o hospodářské soutěži do souladu s právem EU. Řízení pro nesplnění povinnosti proti Slovenské republice stále probíhá kvůli neprovedení rozhodnutí Komise z roku 2008 o slovenském zákonu o poštovních službách. V srpnu Komise přijala rozhodnutí, kterým přijímá závazky Řecka zajistit spravedlivý přístup k řeckým zásobám hnědého uhlí. V říjnu poté, co banky umožnily vydávání vkladních knížek typu „Livret A“ i jiným soutěžitelům, bylo ukončeno řízení pro nesplnění povinnosti, které bylo zahájeno proti Francii v roce 2007.²³⁴

Celkem bylo Komisi oznámeno 259 transakcí a přijato 243 konečných rozhodnutí. Z těchto konečných rozhodnutí bylo 225 transakcí schváleno v první fázi bez podmínek, 82 rozhodnutí bylo schváleno bez podmínek v rámci běžného řízení a 143 rozhodnutí bylo schváleno pomocí zjednodušeného postupu. V první fázi bylo schváleno 13 transakcí s výhradou podmínek. Dva případy byly staženy ve druhé fázi a šest případů v první fázi. Po období častějšího uplatňování článku 21 nebyla v roce 2009 podle tohoto ustanovení zahájena žádná nová řízení.²³⁵

²³² Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

²³³ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

²³⁴ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

²³⁵ Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

Dne 8. července Komise přijala rozhodnutí podle článku 7 nařízení č. 1/2003, kterým udělila pokuty v celkové výši 1,106 miliardy EUR společnostem E. ON a GDF Suez za rozdělení trhu. Jsou to první pokuty, které Komise udělila za porušení antimonopolních pravidel v energetice, a představují nejvyšší pokuty udělené v roce 2009.²³⁶

Do roku 2009 Komise posoudila a schválila použití státní podpory a jiných druhů financování z veřejných zdrojů v Evropě ve výši přibližně 2 miliard EUR, která vytvořila investice do širokopásmových sítí ve výši přesahující 3 miliardy EUR. V antimonopolní oblasti Komise zahájila řízení proti polským a slovenským subjektům zavedeným na trhu služeb širokopásmových sítí.²³⁷

²³⁶ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

²³⁷ *Zpráva o politice hospodářské soutěže za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2009/cs.pdf>.

Příloha II – Hospodářská soutěž v ČR v letech 2003 – 2009

Rok 2003²³⁸

Snahou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je posílit efektivnost prokazování a postihování nejzávažnějších porušení hospodářské soutěže. Byl zřízen odbor hlavního ekonoma, jehož hlavním úkolem je provádět ekonomické analýzy. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže častěji využíval v odůvodněných případech možnosti tzv. neohlášených šetření, při kterých lze zajistit s větší pravděpodobností důkazy o předpokládaném protisoutěžním jednání. Odhaleno bylo více cenových kartelů. V roce 2003 bylo zahájeno v oblasti antitrustu celkem 595 podnětů a stížností, z nichž 569 obdržel Úřad pro ochranu hospodářské soutěže od veřejnosti a dalších 26 zahájil z vlastního podnětu.

V roce 2003 byla poprvé Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže předložena dohoda narušující soutěž se žádostí o prominutí pokuty ve smyslu Leniency programu, který umožňuje mírnější režim zacházení se soutěžiteli, kteří dobrovolně kartel oznámili a předložili důkazy o jeho existenci.²³⁹

Bylo zahájeno 35 správních řízení dohody omezující soutěž, kde z toho bylo 13 sankčních, 11 v rámci určovacího řízení a zbývajících 11 v rámci individuální výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž. Vydáno bylo 32 rozhodnutí a z toho bylo 12 sankčních, 10 v rámci určovacího řízení a zbývajících 10 v rámci povolení výjimky.

K nejčastějšímu porušení hospodářské soutěže docházelo v sektoru telekomunikací a při rozhodování sdružení soutěžitelů. Ve druhé polovině roku 2003 bylo zjištěno narušování soutěže v oblasti produkce a výroby potravin.²⁴⁰

V oblasti dohod narušujících soutěž byly uloženy pokuty v celkové výši téměř 326 mil. Kč.

²³⁸ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2003.pdf>.

²³⁹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2003.pdf>.

²⁴⁰ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2003.pdf>.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil v oblasti zneužití dominantního postavení 9 správních řízení, z nichž 6 bylo sankční povahy, a 3 byla v rámci určovacího řízení. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydal celkem 7 rozhodnutí, kde 4 z nich byla sankční povahy.

U spojování podniků pokračoval nárůst spojení soutěžitelů, která byla předmětem řízení o povolení ze strany Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Tento trend je dán jednak změnou notifikačních kritérií stanovených zákonem, jednak pokračující koncentrací v některých sektorech jako odpovědí na postupující proces globalizace. Nejvíce spojení soutěžitelů posuzovaných Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže se uskutečnilo v sektoru strojírenství a farmaceutického průmyslu. Velký počet spojení je i v odvětví služeb.²⁴¹

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil 239 správních řízení o povolení spojování podniků, v posuzovaném období bylo vydáno 225 rozhodnutí, z nichž 213 rozhodnutí bylo meritorní povahy. 178 spojení bylo povoleno bez podmínek, 7 s podmínkami či závazky a dále bylo vydáno 27 rozhodnutí o tom, že posuzovaná transakce nepodléhá povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Jedno spojení bylo zakázáno.²⁴²

Rok 2004²⁴³

V roce 2004 ovlivnili oblast hospodářské soutěže legislativní úpravy spojené se vstupem České republiky do Evropské unie. První novela nabyla účinnosti dne 2. 6. 2004 jako zákon č. 340/2004 Sb., která reaguje na přijetí. Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení evropského společenství. Vytváří podmínky pro přímou aplikaci komunitárního soutěžního práva Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a jeho spolupráci s ostatními

²⁴¹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocnizprava2003.pdf>.

²⁴² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2003 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocnizprava2003.pdf>.

²⁴³ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocnizprava2004.pdf>.

členy v tzv. síť ECN, tj. síť zahrnující soutěžní úřady členských států EU a Evropskou komisi.²⁴⁴

Hlavní změna v oblasti dohod narušujících soutěž spočívá v upuštění od principu tzv. individuálních výjimek. Soutěžitelé již nemusí žádat o povolení výjimky ze zákazu určité dohody, ale jsou-li splněna zákonem stanovená kritéria, je taková dohoda považována za platnou od samého počátku. Současně byly zvýšeny prahové hodnoty u tzv. pravidel de minimis, které z obecného zákazu vylučuje dohody mezi soutěžiteli. Kde jejich jednání vzhledem k podílu na trhu nepředstavuje závažné riziko pro hospodářskou soutěž, a to z tržního podílu do 5 % u dohod horizontálních a 10 % u dohod vertikálních.²⁴⁵

V oblasti hospodářské soutěže, kde značně poklesl počet podnětů, bylo vydáno 194 rozhodnutí. Hlavním důvodem byl pokles správních řízení v oblasti fúzí. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže již také nevedl určovací řízení a řízení o udělení individuální výjimky.²⁴⁶

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže odhalil více cenových kartelů. Uloženy byly pokuty v celkové výši téměř 1,226 miliardy Kč. Oproti roku 2003 došlo tedy zhruba k trojnásobnému nárůstu. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže častěji využíval možnosti tzv. neohlášených šetření (tzn. správní řízení je zahájeno těsně před provedením kontroly), při kterých lze zajistit s větší pravděpodobností důkazy o předpokládaném protisoutěžním jednání.²⁴⁷

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v oblasti spojování soutěžitelů 185 podání prostřednictvím mezinárodní soutěžní sítě ECN. Z nich 13 splňovalo notifikační kritéria stanovená zákonem. Protože však žádný z případů nepředstavoval ohrožení hospodářské soutěže na území ČR, nepodal Úřad pro ochranu hospodářské soutěže žádnou žádost o postoupení případu z Evropské komise.

²⁴⁴ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocn_zprava2004.pdf>.

²⁴⁵ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocn_zprava2004.pdf>.

²⁴⁶ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocn_zprava2004.pdf>.

²⁴⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocn_zprava2004.pdf>.

V oblasti antitrustu bylo Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže doručeno 749 případů jednání v rozporu s čl. 81 a čl. 82 Smlouvy o založení evropského společenství.²⁴⁸ Ve třech případech byl identifikován dopad na soutěž na území ČR. Jedním z těchto případů bylo šetření podle článku 82 smlouvy o založení evropského společenství týkající se možného zneužití dominantního postavení společností ČESKÝ TELECOM, a.s. a zbývající dva případy jsou šetřeny Komisí.²⁴⁹

U dohod omezující soutěž bylo zahájeno šetření s celkem 538 podněty a stížnostmi. Správních řízení bylo zahájeno 17, kde z toho bylo 7 sankčních, 8 řízení bylo v rámci určovacího řízení a zbývající 2 byla správní řízení v rámci povolení individuální výjimky. Vydáno bylo 30 rozhodnutí, z toho 13 sankčních, 12 určovacích a 5 v rámci povolení individuální výjimky. V oblasti dohod narušující soutěž byly uloženy pokuty v celkové výši téměř 1,065 mld. Kč.²⁵⁰

Zneužití dominantního postavení Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil 12 správních řízení, z nichž 11 bylo sankční povahy a 1 bylo vedeno v rámci určovacího řízení na návrh účastníka řízení. Vydal celkem 15 rozhodnutí v oblasti zneužití dominantního postavení, kde 12 z nich bylo sankční povahy, zbývající tři byla vedena v rámci určovacího řízení na návrh účastníka řízení.

U spojování podniků došlo k výraznému poklesu počtu spojení soutěžitelů. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydal 174 rozhodnutí, kde 164 rozhodnutí bylo meritorní povahy. Povolil jedno spojení s podmínkami a v jednom případě spojení zakázal. Nejvíce spojení soutěžitelů posuzovaných Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže se uskutečnilo v sektoru farmaceutického průmyslu a služeb.²⁵¹

²⁴⁸ *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2004.pdf>.

²⁴⁹ *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2004.pdf>.

²⁵⁰ *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2004.pdf>.

²⁵¹ *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2004* [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava2004.pdf>.

Rok 2005²⁵²

V oblasti hospodářské soutěže nabyla 1. 10. 2005 účinnosti čtvrtá novela zákona o ochraně hospodářské soutěže (zákon č. 361/2005 Sb.) K tomuto zákonu byla zároveň i novelizována prováděcí vyhláška, která upravuje náležitosti návrhu na povolení spojení soutěžitelů. Čtvrtá novela reaguje na Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, kde Nařízení upravuje podmínky pro spolupráci mezi soutěžními úřady členských států a Evropskou komisí. Zákon pro ochranu hospodářské soutěže byl v roce 2005 novelizován také zákonem č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích, který přinesl změny i do soutěžního zákona. Tato úprava byla přijata přes jasně deklarované stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a sice tím, že se česká právní úprava dostává do rozporu s právem komunitárním, s nímž by měla být plně v souladu.²⁵³

Počet zahájených správních řízení zakázaných dohod v roce 2005 proběhlo v počtu 5 řízení.

Počet zahájených správních řízení zneužití dominantního postavení v roce 2005 bylo v počtu 4 řízení.

Počet zahájených správních řízení fúzí v roce 2005 byly v počtu 55 řízení.²⁵⁴

Rok 2006²⁵⁵

Od listopadu 2006 nabyla účinnosti novela vyhlášky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č. 368/2001 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o náležitostech návrhu na povolení spojení soutěžitelů. Novela souvisí s plněním povinností, které České republice vyplývají z členství v Evropské unii. Jedná se zejména o posuzování, zda má spojení komunitární rozměr, a tudíž zda spadá do výlučné kompetence Evropské

²⁵² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2005 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava2005.pdf>.

²⁵³ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2005 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava2005.pdf>.

²⁵⁴ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2005 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava2005.pdf>.

²⁵⁵ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocní_zprava_2006.pdf>.

komise či nikoli. Na základě novely již Úřad pro ochranu hospodářské soutěže získává od spojujících se soutěžitelů informace, které od něj vyžaduje Evropská komise.²⁵⁶

Zakázané dohody byly v počtu 5 případů.

U zneužití dominantního postavení se řešily 3 případy.

Počet zahájených správních řízení fúzí bylo 61 případů.²⁵⁷

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže kromě kartelových dohod a zneužití dominantního postavení posuzuje také návrhy týkající se spojování jednotlivých firem. Větší společnosti mají povinnost oznámit úřadu svůj záměr spojit se. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pak posoudí, zda je možné návrhu na povolení spojení vyhovět či nikoliv. V případech, kde by v důsledku zamýšleného spojení mohlo dojít k narušení hospodářské soutěže, jsou přijímány závazky ze strany fúzujících firem. Teprve potom je fúze povolena. Jen zcela ojediněle může být navrhované spojení zakázáno.²⁵⁸

Povolená spojení se závazky. V celkem třech případech posuzovaných v roce 2006 shledával Úřad pro ochranu hospodářské soutěže rizika z možného narušení hospodářské soutěže. Tyto fúze byly nakonec povoleny se závazky. Jednalo se především o převzetí Poděbradky ze strany Karlovarských minerálních vod.²⁵⁹ Toto spojení nebylo povoleno, přičemž správnost jeho postupu potvrdily následně všechny soudní instance včetně Ústavního soudu. V novém rozhodnutí byly zohledněny na relevantních trzích ve prospěch Karlovarských minerálních vod. Fúze byla povolena.

Rozkladové řízení a soudní přezkum²⁶⁰

V oblasti hospodářské soutěže pokračoval v roce 2006 pokles počtu podávaných rozkladů. Důvodem je změna strategie činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

²⁵⁶ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocni_zprava_2006.pdf>.

²⁵⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocni_zprava_2006.pdf>.

²⁵⁸ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocni_zprava_2006.pdf>.

²⁵⁹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocni_zprava_2006.pdf>.

²⁶⁰ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocni_zprava_2006.pdf>.

Jde zejména o snahu řešit častěji případy formou soutěžní advokacie - mimo správní řízení. Rozklady jsou navíc napadány pouze rozhodnutím, ve kterých jsou ukládány pokuty. V roce 2006 bylo podáno pouze 6 rozkladů, tedy méně než polovina proti předcházejícímu roku. Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vydal v roce 2006 celkem 16 druhostupňových rozhodnutí. V sedmi případech prvostupňová rozhodnutí zrušil a případ vrátil k novému přezkoumání. V devíti případech bylo předchozí rozhodnutí Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže změněno. Nejednalo se však o významné změny. Pokuty byly většinou potvrzeny, pouze v některých případech byly sníženy. Proti druhostupňovým rozhodnutím bylo v roce 2006 podáno celkem 10 žalob.²⁶¹

Rok 2007²⁶²

Za alternativní řešení soutěžních problémů Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pokládá odstranění problému před zahájením správního řízení, tzv. soutěžní advokacii a přijetí závazků navržených účastníky v rámci prvostupňového řízení. Pro zřetelnější určení deliktů a jejich závažnost, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže koncem roku 2007 vypracoval metodický materiál věnovaný právě této problematice. Považuje soutěžní advokacii za velmi účinný nástroj vedoucí k rychlému odstraňování soutěžních problémů. Tato problematika je rozvíjena od roku 2005. Od této doby se výrazně zvýšil počet případů řešených na místo ve správním řízení soutěžní advokací (v roce 2006 jich bylo uzavřeno 17, v roce 2007 pak 13). Jednotlivým účastníkům protisoutěžního jednání v případě, že rychle zareagují na výzvu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a napraví své jednání, nehrozí pokuta a stíhání v podobě správního řízení.²⁶³ Druhým typem alternativního řešení soutěžních problémů je možnost účastníků již zahájeného správního řízení podat návrh na opatření, která budou dostatečná pro ochranu hospodářské soutěže a jejich splněním se odstraní závadný stav. Tento způsob řešení soutěžních problémů je již formulovaný, tj. upravený přímo zákonem o ochraně hospodářské soutěže jak u dohod narušujících soutěž, tak v případě zneužití dominantního postavení. Řada podobných případů je řešena na základě podnětů

²⁶¹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2006 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/vyrocnizprava_2006.pdf>.

²⁶² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocnizprava_2007.pdf>.

²⁶³ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocnizprava_2007.pdf>.

zainteresovaných firem, zpráv z médií či vlastního šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. V roce 2007 bylo obdrženo celkem 448 podnětů týkajících se možného porušení pravidel hospodářské soutěže. Některé další trhy Úřad pro ochranu hospodářské soutěže šetří, nebo sleduje na základě vlastních informací či správních řízení vedených v minulosti. Pozorně je sledován například trh hnědého uhlí, a to s ohledem na vertikální integraci těžby hnědého uhlí a jeho následného využití v elektrárnách, resp. teplárnách v rámci jednoho konglomerátu.²⁶⁴

Počet případů vyřešených soutěžní advokací (ukončeno v roce) 2007 činí 13 případů.

Počet zahájených správních řízení - zakázaných dohod bylo 9 případů.

Zahájení správního řízení - zneužití dominantního postavení neproběhlo vůbec, v této oblasti byly dokončeny případy z předešlých období.

U fúzí Úřad pro ochranu hospodářské soutěže postupuje velice uvážlivě a podobně jako v minulých letech byla všechna navrhovaná spojení povolena.²⁶⁵ Drtivá většina byla pak bez omezujících podmínek. Většina správních řízení byla ukončena vydáním rozhodnutí ve třicetidenní lhůtě. Počet zahájených správních řízení v roce 2007 činil 61 případů, kde se tento počet shoduje s předcházejícím rokem.²⁶⁶

Rok 2008²⁶⁷

Pozice Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je stále složitější, neboť způsoby protisoutěžního chování se stávají rafinovanějšími. Při odhalování protisoutěžních praktik, a to zejména v oblasti zakázaných (kartelových) dohod, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže stále více využívá všech nástrojů, které má k dispozici. Mezi ně patří i neohlášená místní šetření, kterých jen v roce 2008 bylo provedeno celkem sedm. Obecně byla aktivita Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v oblasti šetření

²⁶⁴ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2007.pdf>.

²⁶⁵ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2007.pdf>.

²⁶⁶ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2007 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2007.pdf>.

²⁶⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

zakázaných dohod opět vysoká, protože bylo zahájeno celkem 16 správních řízení. Vedle případů řešených ve správním řízení je aktivita Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže zaměřena jako v minulých letech na soutěžní advokacii. To znamená, že se snaží řešit protisoutěžní chování cestou mimo správní řízení, kdy v případech méně závažného porušení soutěžního zákona upřednostňuje jednání s “narušitelem”. Což bez nutnosti vést správní řízení vede k urychlenému odstranění protisoutěžního stavu. V roce 2008 se poprvé aplikoval proces tzv. narovnání.²⁶⁸

Posílení rozhodovací činnosti mělo v roce 2008 za následek utlumení aktivit směřujících na prevenci či nesankční řešení méně závažných deliktů. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2008 obdržel celkem 433 podnětů na porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. Celá řada oprávněných podání byla opět řešena pomocí závazků před zahájením správního řešení, nebo v jeho průběhu. Dělo se tak přitom na základě pravidel, jež za účelem jednotnosti a transparentnosti postupu vydal Úřad pro ochranu hospodářské soutěže na jaře roku 2008.

Počet případů vyřešených soutěžní advokací – mimo správní řízení (ukončeno v tomto roce) bylo 7 případů.²⁶⁹

Nový leniency program začíná přinášet první ovoce; Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v minulém období pět žádostí o imunitu, a tyto případy jsou v šetření. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže aktivně využívá tzv. markeru, který soutěžitelům, jež se rozhodnou ukončit svou účast v kartelu, umožňuje podat i neúplnou žádost. A tu v krátké době doplnit, a přitom si zachovat pořadí v případné frontě žadatelů o odpuštění pokuty.

Počet zahájených správních řízení – zakázaných dohod bylo 16 případů.

Počet zahájených správních řízení – fúzí za rok 2008 bylo 57 případů.²⁷⁰

V roce 2008 bylo podáno 24 rozkladů, z nichž 14 se přímo netýkalo deklarace spáchání správního deliktu, ale například úroků z pokut apod. Předseda Úřadu pro

²⁶⁸ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

²⁶⁹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

²⁷⁰ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

ochranu hospodářské soutěže vydal 20 druhostupňových rozhodnutí, z nichž 10 se týkalo právě úhrady přeplatku na pokutě. Z meritorních rozhodnutí bylo potvrzeno zneužití dominantního postavení společností: Linde Gas, zakázaná dohoda producentů drůbeže a jeden případ zakázaného rozhodnutí sdružení soutěžitelů (Česká lékárnická komora). Proti rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bylo podáno 21 žalob, z nichž 11 napadlo rozhodnutí o spáchání jiného správního deliktu (úroky). Soudy rozhodly v celkem 23 případech. Většina těchto rozsudků byla ve prospěch Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.²⁷¹

Celkem byly v roce 2008 uhrazeny pravomocné pokuty ve výši 102,425 mil. Korun. Na správních poplatcích uhradili účastníci řízení 5,702 mil korun (převážně za fúze správní poplatek 100 tisíc korun).²⁷²

Rok 2009²⁷³

Prvního září 2009 nabyl účinnosti zákon č. 155/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Novela obsahuje dílčí změny v působnosti zákona, dále v oblasti zakázaných dohod, kontrole koncentrací, řízení před Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Dále se novela dotýká také vyšetřovacích oprávnění Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a sankcí. Významné jsou především změny v oblasti spojování podniků. Zákon nově hovoří o tzv. zjednodušeném řízení o povolení spojení u fúzí, u nichž není podezření na možné narušení trhu. Tyto případy, které se týkají především firem s nízkým tržním podílem, nebo změn z kontroly společné na výlučnou, je nyní možné rozhodnout již do 20 kalendářních dnů.²⁷⁴

V druhé polovině roku 2009 byl Parlamentem ČR schválen zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití. Kontrolou nad jeho dodržováním byl pověřen Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Zákon nabyl účinnosti od 1. 2. 2010. Jeho smyslem je definovat koncept

²⁷¹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

²⁷² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2008 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2008.pdf>.

²⁷³ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

²⁷⁴ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

významné tržní síly a jejího zneužití, a to za účelem ochrany hospodářské soutěže v oblasti prodeje zemědělských a potravinářských výrobků.²⁷⁵

Alternativní řešení soutěžních problémů Úřad pro ochranu hospodářské soutěže upřednostňuje tam, kde soutěžitelé mají zájem spolupracovat, a je tudíž reálné, že k nápravě dojde rychleji, než vedením zdlouhavého správního řízení s pravděpodobným následným soudním přezkumem. V praxi lze rozlišovat dva typy postupu. U méně závažných případů není správní řízení zahajováno a k řešení vedou konzultace v průběhu šetření podnětu. V některých případech je uvedený postup nejvhodnější cestou řešení nevyhovující situace. Do této kategorie lze zařadit též případy, kdy je správní řízení sice zahájeno, je však ukončeno za podmínky splnění závazků navržených účastníky řízení bez deklarace protisoutěžního jednání a bez uložení sankcí.²⁷⁶

Zakázané dohody – počet případů vyřešených soutěžní advokací (mimo správní řízení) v počtu třech případů vykazuje pokles oproti roku 2008, kdy bylo 7 případů.

Počet případů uzavřených v proceduře narovnání byl v počtu třech případů. Zde nastává nárůst z jednoho takto řešeného případu, který se stal roku 2008.

Počet zahájených správních řízení zakázaných dohod proběhl v roce 2009 ve dvou případech. Zde dochází k velkému úbytku případů proti roku 2008, kdy bylo 16 takto řešených případů.²⁷⁷

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže klade důraz zejména na stíhání kartelů, k čemuž aktivně využívá tzv. leniency program. Od účinnosti nového leniency programu obdržel Úřad devět žádostí. V oblasti dohod narušujících soutěž Úřad vedl v průběhu roku 2009 celkem devět správních řízení, v šesti případech bylo konstatováno porušení zákona, šest řízení bylo zastaveno.²⁷⁸

²⁷⁵ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

²⁷⁶ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

²⁷⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

²⁷⁸ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

V oblasti zneužití dominantního postavení byla uzavřena celkem tři správní řízení, přičemž jedno z nich v proceduře tzv. narovnání. Dokončen byl i komplikovaný případ vedený se společností Czech Coal Services. Zde byla důležitá především otázka vymezení relevantního trhu.

Počet zahájených správních řízení v roce 2009 zaznamenal jeden případ. V předchozím roce 2008 to byly tři případy.²⁷⁹

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zastavil v prosinci 2009 správní řízení trhu s hnědým uhlím, které bylo vedeno se společností Czech Coal Services a.s. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zkoumal, zda uvedená společnost neporušila zákon o ochraně hospodářské soutěže, konkrétně zda nezneužila svého dominantního postavení uplatňováním rozdílných cen ve smlouvách o prodeji hnědého uhlí a odmítáním dodávek společnosti United Energy, a.s. Dospěl k závěru, že společnost Czech Coal Services a.s. nezaujímal v posuzovaném období na relevantním trhu hnědého energetického uhlí dominantní postavení. Nebyla tak naplněna první podmínka skutkové podstaty zneužití. Otázkou samotného zneužití dominantního postavení se Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v daném správním řízení nezabýval.²⁸⁰

Fúze

Oblastí, kde se hospodářská krize projevila hmatatelně, je kontrola spojování podniků. V roce 2009 došlo k výraznému poklesu počtu notifikovaných spojení, a to cca o jednu čtvrtinu. Stejnému trendu čelí i ostatní soutěžní úřady. V dobách krize totiž zpravidla dochází k utlumení akvizic. Přitom jen velmi malé množství Úřadem posuzovaných transakcí se týkalo soutěžitelů v hospodářských potížích. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v uplynulém roce vedl dvě řízení ve druhé fázi, z toho jedno spojení bylo povoleno na základě strukturálních závazků (*Agrofert/Agropol*). To druhé bylo po důkladném prošetření shledáno jako soutěžně kompatibilní, a proto bylo povoleno bez jakýchkoli doprovodných opatření (*BXR Logistics/Čechofracht*). Mezi precedenčně významná rozhodnutí lze zařadit rozhodnutí *Hutnická zaměstnanecká pojišťovna/Zdravotní pojišťovna Agel*, ve kterém bylo konstatováno, že zdravotní pojišťovny při výkonu zdravotního pojištění nevyvíjejí hospodářskou činnost, a proto

²⁷⁹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

²⁸⁰ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocní_zprava_2009.pdf>.

nejsou soutěžiteli ve smyslu soutěžního práva (dané spojení nepodléhalo povolení pro nesplnění notifikačních kritérií).²⁸¹

Počet zahájených správních řízení – fúzí bylo v roce 2009 v počtu 40 případů při srovnání s rokem 2008 s 57 případy. Dochází k citelnému snížení počtu

Celková výše pokut uložených Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže v prvním stupni je 18 mil. Kč. V roce 2008 byla tato částka 298 mil. Kč.²⁸²

²⁸¹ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava_2009.pdf>.

²⁸² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výroční zpráva za rok 2009 [online]. Brno: ÚOHS, 2010. [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava_2009.pdf>.

Abstrakt

ŽEMLIČKA, M. *Struktura trhu, typy konkurence a antimonopolní politika v ČR a EU: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 97 s. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: trh, konkurence, antimonopolní politika, Evropská unie, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, relevantní trh.

Tato práce se zabývá popisem funkcí trhu, teoriemi trhu. Rovina zkoumání zahrnuje procesy na úrovni Evropské unie a úrovni členského státu ČR. Záměrem je postihnout politickou dimenzi antimonopolního procesu a její vlivy na antimonopolní úřady.

Práce je rozdělena do sedmi částí. Ve druhé až páté části se práce zabývá formováním základních pojmů. Definuje teoretické koncepce trhu a antimonopolní politiky, které výrazně ovlivnily vznik a konečný charakter antimonopolní legislativy. Další část pojednává o významu antimonopolní politiky EU a jejím legislativním rámci. Popisuje jednotlivá zakázaná chování na trzích a praxi soutěžní politiky EU. V sedmé části práce řeší antimonopolní politiku ČR, její obsah, nástroje, pravomoc ÚOHS a praxi soutěžní politiky ČR. V závěru tato práce analyzuje postavení obou politik, podmínky rozhodovacího procesu a institucionální mechanismy. Zdůrazňuje vymezení relevantního trhu jako klíčovou záležitost pro uplatnění antimonopolních zákonů.

Abstract

ŽEMLIČKA, M. *Structure of Market, Types of Competition and Antimonopoly Policy in the Czech Republic and the EU: A Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 97 p. Supervisor: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: market, competition, antimonopoly policy, European Union, Office for the Protection of Competition, relevant market.

This thesis deals with functioning the market, its theories. The level of studying involves the processes within the European Union as a whole and within a member state – The Czech Republic. The aim is to point out the political dimension of antimonopoly process and the political effects on antimonopoly offices.

The thesis is divided into seven chapters. In the second to the fifth one it deals with the formulation of basic concepts. It defines theoretical conceptions of the market and the antimonopoly policy, which influenced the establishment and the final character of antimonopoly legislation significantly. Another part concerns the meaning of the antimonopoly policy of the EU and its framework. It describes every single kind of market behaviour which is prohibited, and the form of the competition policy of the EU. In the seventh chapter the thesis deals with the antimonopoly policy in the Czech Republic, its meaning, instruments, the competence of Office for the Protection of Competition and the form of the competitive policy in the Czech Republic. In the conclusion the thesis analyses the positions of both policies, the conditions of the decision-making process and institutional mechanisms. It emphasises the delimitation of the relevant market as the key instrument for implementing the antimonopoly laws.